

Bruksela, 19 czerwca 2026 r.
(OR. en)

10602/26

**Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0059 (COD)**

**CODEC 1194
MIGR 164
JAI 834
COMIX 148
RELEX 850
PE 85**

NOTA INFORMACYJNA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy:	Wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólny system powrotów obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających w Unii oraz uchylającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE, dyrektywę Rady 2001/40/WE i decyzję Rady 2004/191/WE – Wynik pierwszego czytania w Parlamencie Europejskim (Strasburg, 15–18 czerwca 2026 r.)

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 294 TFUE oraz Wspólną deklaracją w sprawie praktycznych zasad dotyczących stosowania procedury współdecyzji¹ Rada, Parlament Europejski i Komisja kilkakrotnie kontaktowały się ze sobą w sposób nieformalny w celu wypracowania porozumienia w sprawie tego wniosku w pierwszym czytaniu.

¹ Dz.U. C 145 z 30.6.2007, s. 5.

W związku z tym przewodniczący Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE) Javier ZARZALEJOS (PPE, ES) przedstawił w imieniu swojej komisji poprawkę kompromisową (poprawka nr 4) do wyżej wymienionego wniosku dotyczącego rozporządzenia, w sprawie którego sprawozdawca Malik AZMANI (Renew, NL) przygotował projekt sprawozdania. Poprawkę tę uzgodniono podczas nieformalnych kontaktów, o których mowa powyżej. Ponadto, grupy polityczne Verts/ALE i The Left przedstawiły propozycje odrzucenia wniosku Komisji (odpowiednio poprawki nr 2 i 3). Grupa polityczna Renew przedstawiła wniosek proceduralny², a komisja LIBE przedstawiła wniosek o głosowanie podzielone nad projektem aktu ustawodawczego, które przeprowadzono by wyłącznie wtedy, gdyby wniosek proceduralny został przyjęty.

II. GŁOSOWANIE

Podczas głosowania, które odbyło się w czasie sesji plenarnej 17 czerwca 2026 r., przyjęto poprawkę kompromisową (poprawka nr 4) do wyżej wymienionego wniosku dotyczącego rozporządzenia. Nie przyjęto żadnych innych poprawek.

Zmieniony w ten sposób wniosek Komisji, z zastrzeżeniem weryfikacji prawno-językowej, jest równoznaczny ze stanowiskiem Parlamentu Europejskiego w pierwszym czytaniu, które zawarte jest w rezolucji ustawodawczej przedstawionej w załączniku do niniejszej noty³.

Stanowisko Parlamentu odzwierciedla wcześniejsze uzgodnienia między instytucjami. W związku z tym, gdy tylko tekst zostanie zweryfikowany przez prawników lingwistów, Rada powinna być w stanie zatwierdzić stanowisko Parlamentu Europejskiego.

Akt zostanie wówczas przyjęty w brzmieniu odpowiadającym stanowisku Parlamentu.

² W myśl art. 60 ust. 3 grupa polityczna lub posłowie w liczbie stanowiącej niski próg mogą złożyć wniosek, aby zgromadzenie plenarne przeprowadziło głosowanie nad poprawkami do projektu aktu ustawodawczego, a nie nad wstępnym porozumieniem.

³ Wersja stanowiska Parlamentu zawarta w rezolucji ustawodawczej zawiera oznaczenia zmian wprowadzonych poprawkami do wniosku Komisji. Tekst dodany do wniosku Komisji oznaczono ***pogrubieniem i kursywą***. Symbol „■” wskazuje tekst usunięty.

P10_TA(2026)0207

Wspólny system powrotów obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających w Unii (rozporządzenie powrotowe)

Rezolucja ustawodawcza Parlamentu Europejskiego z dnia 17 czerwca 2026 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólny system powrotów obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających w Unii oraz uchylającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE, dyrektywę Rady 2001/40/WE i decyzję Rady 2004/191/WE. (COM(2025)0101 – C10-0047/2025 – 2025/0059(COD))

(Zwykła procedura ustawodawcza: pierwsze czytanie)

Parlament Europejski,

- uwzględniając wniosek Komisji przedstawiony Parlamentowi Europejskiemu i Radzie (COM(2025)0101),
- uwzględniając art. 294 ust. 2 oraz art. 79 ust. 2 lit. c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zgodnie z którymi wniosek został przedstawiony Parlamentowi przez Komisję (C10-0047/2025),
- uwzględniając art. 294 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- uwzględniając uzasadnioną opinię przedstawioną - na mocy protokołu nr 2 w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności - przez francuski Senat, w której stwierdzono, że projekt aktu ustawodawczego nie jest zgodny z zasadą pomocniczości,
- uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 18 września 2025 r.¹,
- po konsultacji z Komitetem Regionów,
- uwzględniając wstępne porozumienie zatwierdzone przez komisję przedmiotowo właściwą na podstawie art. 75 ust. 4 Regulaminu oraz przekazane pismem z dnia 10 czerwca 2026 r. zobowiązanie przedstawiciela Rady do zatwierdzenia stanowiska Parlamentu, zgodnie z art. 294 ust. 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

¹ Dz.U. C, C/2026/33, 16.1.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/33/oj>.

- uwzględniając art. 60 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (A10-0048/2026),
1. przyjmuje poniższe stanowisko w pierwszym czytaniu;
 2. zwraca się do Komisji o ponowne przekazanie mu sprawy, jeśli zastąpi ona pierwotny wniosek, wprowadzi w nim istotne zmiany lub planuje ich wprowadzenie;
 3. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania stanowiska Parlamentu Radzie i Komisji oraz parlamentom narodowym.

Stanowisko Parlamentu Europejskiego przyjęte w pierwszym czytaniu w dniu 17 czerwca 2026 r. w celu przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2026/... ustanawiającego wspólny system powrotów obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających w Unii oraz uchylające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE, dyrektywę Rady 2001/40/WE i decyzję Rady 2004/191/WE*

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 79 ust. 2 lit. c),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów²,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą³,

* TEKST NIE BYŁ JESZCZE PRZEDMIOTEM FINALIZACJI PRAWNO-JĘZYKOWEJ.

¹ Dz.U. C [...], [...], s. [...].

² Dz.U. C [...], [...], s. [...].

³ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 17 czerwca 2026 r.

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Unia, ustanawiając przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, powinna prowadzić wspólną politykę w zakresie powrotów obywateli państw trzecich niemających prawa do pobytu w Unii. Skuteczna polityka powrotowa jest kluczowym elementem wiarygodnego systemu zarządzania migracją.
- (2) W niniejszym rozporządzeniu ustanawia się wspólny system powrotów obywateli państw trzecich ***nielegalnie przebywających w państwach członkowskich***, oparty na wspólnej procedurze powrotu, ***skuteczną współpracę z państwami trzecimi, obowiązki nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, zestaw narzędzi służących*** zarządzaniu ***skutecznymi powrotami, w tym środki zachęcające do powrotów***, oraz zakres współpracy ■ między państwami członkowskimi.

- (2a) *Zgodnie z art. 72 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej niniejsze rozporządzenie nie narusza wykonywania spoczywających na państwach członkowskich obowiązków dotyczących utrzymania porządku publicznego oraz ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego.*
- (3) Aby przyczynić się do wdrożenia kompleksowego podejścia określonego w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351⁴, należy wprowadzić wspólny system skutecznego zarządzania powrotami nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich. Ten **wspólny** system powinien opierać się na zintegrowanym kształtowaniu polityki, aby zapewnić spójność i skuteczność działań i środków wprowadzanych przez Unię i jej państwa członkowskie działające w ramach ich odpowiednich kompetencji.

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zarządzania azylem i migracją, zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1147 i (UE) 2021/1060 oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 604/2013 (Dz.U. L, 222, 22.5.2024, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

- (4) Rada Europejska konsekwentnie podkreśla znaczenie zdecydowanych działań na wszystkich szczeblach w celu ułatwienia i przyspieszenia powrotów z Unii Europejskiej oraz zwiększenia ich skali. W październiku 2024 r. Rada Europejska zwróciła się do Komisji o przedstawienie w trybie pilnym nowego wniosku ustawodawczego.
- (5) W strategicznych wytycznych planowania prawodawczego i operacyjnego w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości przyjętych przez Radę ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w dniu 12 grudnia 2024 r. przypominano, że skuteczna polityka powrotowa jest podstawowym filarem kompleksowego i wiarygodnego unijnego systemu azylowego i migracyjnego. W związku z tym w strategicznych wytycznych wezwano do opracowania i wdrożenia bardziej stanowczego i kompleksowego podejścia do powrotów w drodze pilnej aktualizacji ram prawnych.

- (6) Skuteczna polityka powrotowa powinna zapewniać spójność z paktem o migracji i azylu oraz wspierać jego integralność, a także powinna przyczyniać się do zarządzania nielegalną imigracją do Unii oraz do **zapobiegania** niedozwolonemu przemieszczaniu się nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich między państwami członkowskimi **■**, przy jednoczesnym poszanowaniu praw podstawowych.
- (7) Unia i jej państwa członkowskie wzmagają działania na rzecz zwiększenia skuteczności polityki powrotowej. Pomimo tych działań obowiązujące ramy prawne, na które składają się dyrektywa Rady 2001/40/WE⁵ i dyrektywa 2008/115/WE⁶, nie odpowiadają już potrzebom unijnej polityki migracyjnej **ani potrzebom legislacyjnym i operacyjnym na drodze do zapewnienia skutecznych powrotów**. Od czasu przyjęcia dyrektywy 2008/115/WE w 2008 r. w zakresie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz unijnej polityki migracyjnej nastąpiły znaczne zmiany. Prawo UE w obszarze migracji zmieniło się z prawodawstwa przewidującego minimalne normy na prawo zbliżające praktyki państw członkowskich. W 2018 r., przedstawiając wniosek dotyczący przekształcenia dyrektywy powrotowej, Komisja miała na celu zreformowanie przepisów dotyczących powrotów⁷. Celem Komisji było również wsparcie państw członkowskich w korzystaniu z mechanizmów elastyczności przewidzianych w dyrektywie 2008/115/WE za pomocą zaleceń (UE) 2017/2338⁸ i (UE) 2023/682⁹. Dotychczasowe ramy prawne nie są już jednak wystarczające.

⁵ Dyrektywa Rady nr 2001/40/WE z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie wzajemnego uznawania decyzji o wydaleniu obywateli państw trzecich (Dz.U. L 149 z 2.6.2001, p. 34, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/40/oj>)

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. L 348 z 24.12.2008, s. 98, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/115/oj>).

⁷ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (wersja przekształcona). Bruksela, 12.9.2018. COM(2018) 634 final, 2018/0329(COD).

⁸ Zalecenie Komisji (UE) 2017/2338 z dnia 16 listopada 2017 r. ustanawiające wspólny „Podręcznik dotyczący powrotów” przeznaczony do stosowania przez właściwe organy państw członkowskich wykonujące zadania związane z powrotami (Dz.U. L 339 z 19.12.2017, s. 83, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2017/2338/oj>).

⁹ Zalecenie Komisji (UE) 2023/682 z dnia 16 marca 2023 r. w sprawie wzajemnego uznawania decyzji nakazujących powrót i przyspieszonych powrotów podczas wdrażania

- (8) Należy ustanowić stanowczą wspólną procedurę *skutecznego* powrotu w celu zapewnienia, aby obywatele państw trzecich, którzy nie spełniają warunków wjazdu, pozostawania lub pobytu na terytorium danego państwa członkowskiego lub przestali je spełniać, byli *niezwłocznie* odsyłani w sposób humanitarny *i trwały* oraz z pełnym poszanowaniem praw podstawowych i prawa międzynarodowego. Jasne i przejrzyste zasady mające zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich powinny zagwarantować pewność obywatelowi państwa trzeciego objętemu procedurą powrotu i właściwym organom. Należy uprościć, ułatwić i przyspieszyć procedury powrotu oraz zapewnić, aby powrót nie był utrudniony, *w tym* z powodu niedozwolonego przemieszczania się do innych państw członkowskich.
- (9) Stosowanie przepisów na podstawie niniejszego rozporządzenia nie powinno mieć wpływu na przepisy dotyczące dostępu do ochrony międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1348¹⁰. W stosownych przypadkach przepisy niniejszego rozporządzenia zostały uzupełnione przepisami szczegółowymi, które wypełniają luki między odmownymi decyzjami azylowymi i decyzjami nakazującymi powrót w odniesieniu do wydawania decyzji i środków prawnych, o których mowa w rozporządzeniu (UE) 2024/1348, a powrotową procedurą graniczną określoną w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1349¹¹.

dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE. C/2023/1763. Dz.U. L 86 z 24.3.2023, s. 58, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/682/oj>.

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1348 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnej procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii i uchylecia dyrektywy 2013/32/UE (Dz.U. L, **2024/1348**, 22.5.2024, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1349 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia powrotowej procedury granicznej i zmiany rozporządzenia (UE) 2021/1148 (Dz.U. L, 2024/1349, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1349/oj>).

- (10) Niniejsze rozporządzenie nie narusza praw podstawowych obywateli państw trzecich i jest zgodne z zasadami uznanymi w szczególności w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”) oraz w Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r., zmienionej protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r. („konwencja genewska”). Niniejsze rozporządzenie należy stosować zgodnie z Kartą, ogólnymi zasadami prawa Unii i odpowiednim prawem międzynarodowym.
- (11) ■ Należy przestrzegać zasady non-refoulement i zakazu wydaleń zbiorowych przewidzianych w art. 19 Karty. Nikt nie może być usunięty z terytorium państwa, wydany lub wydany w drodze ekstradycji do państwa trzeciego, w którym istnieje poważne ryzyko, że może być poddany karze śmierci, torturom lub innemu niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.

- (12) Państwo członkowskie, na którego terytorium wykryto nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego, jest odpowiedzialne za zapewnienie jego powrotu. ■
- (12a) *Sąd lub trybunał wyznaczony przez państwo członkowskie na mocy prawa krajowego jako właściwy powinien być odpowiedzialny za rozpatrzenie środka prawnego wnoszonego w celu zaskarżenia decyzji nakazującej powrót, zakazu wjazdu i decyzji nakazującej wydalenie. Należy zweryfikować zgodność z wymogami wynikającymi z zasady non-refoulement w przypadku gdy materiały zawarte w aktach przekazanych sądowi lub trybunałowi wyznaczonemu na mocy prawa krajowego jako właściwy do rozpatrzenia środka prawnego wniesionego w celu zaskarżenia decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie – także jeśli materiały te zostały uzupełnione lub wyjaśnione w następstwie przeprowadzonego postępowania kontradyktoryjnego – pozwalają sądzić, że mogło dojść do naruszenia zasady non-refoulement.*

- (12b) *Bez uszczerbku dla prawa do skutecznego środka prawnego przewidzianego w art. 47 Karty, zapewniającego obywatelowi państwa trzeciego możliwość zaskarżenia terminu dobrowolnego wyjazdu określonego w decyzji nakazującej powrót lub braku takiego terminu w tej decyzji, unieważnienie lub odwołanie terminu dobrowolnego wyjazdu nie powinno mieć wpływu na tę część decyzji nakazującej powrót, w której nakazuje się lub stwierdza obowiązek opuszczenia terytorium państw członkowskich.*
- (13) *W przypadku wydalenia organy wyznaczone na mocy prawa krajowego jako właściwe powinny sprawdzać przestrzeganie zasady non-refoulement na podstawie indywidualnej oceny uwzględniającej wszystkie istotne okoliczności. Dany obywatel państwa trzeciego powinien jak najszybciej – **i przed wydaleniem** – przedstawić **i udokumentować** dowody dotyczące jego sytuacji osobistej. Powinna istnieć możliwość oparcia się na istniejącej ocenie wszystkich istotnych okoliczności przeprowadzonej na wcześniejszych etapach procedury **lub w ramach innych wcześniejszych procedur**. Należy zbadać wszelkie **istotne** zmiany okoliczności i wszelkie nowe elementy świadczące o zagrożeniu, **w tym w celu stwierdzenia, czy zostały one uzasadnione i czy nie zostały uznane za zgłoszone przez obywatela państwa trzeciego jedynie w celu opóźnienia lub udaremnienia wydalenia.***

- (13a) *Państwa członkowskie mogą objąć obywatela państwa trzeciego, który wskaże, że wydalenie naruszyłoby zasadę non-refoulement, odpowiednią procedurą, w tym procedurą azylową w odniesieniu do rozporządzenia (UE) 2024/1348. Państwo członkowskie może objąć obywatela państwa trzeciego odpowiednią procedurą również wtedy, gdy jego organy wyznaczone na mocy prawa krajowego jako właściwe dowiedzą się o istotnych przesłankach wskazujących, że wydalenie naruszyłoby zasadę non-refoulement.*
- (14) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość bardziej elastycznej współpracy, w tym dzięki nowym dwustronnym umowom lub uzgodnieniom, oraz w bardziej ukierunkowany sposób, *aby wspierać skuteczne powroty do państw trzecich.*

- (15) Po ustaleniu, że dany obywatel państwa trzeciego nie spełnia warunków wjazdu, pozostawania lub pobytu na terytorium państw członkowskich lub przestał je spełniać, decyzję nakazującą powrót należy szybko wydać na podstawie indywidualnej oceny uwzględniającej wszystkie *istotne* fakty i okoliczności. ***Decyzja nakazująca powrót powinna zobowiązywać obywatela państwa trzeciego do opuszczenia terytorium państw członkowskich. Nie jest konieczne, aby określano w niej kraj powrotu. Kraj powrotu należy określić najpóźniej przed wydaleniem w decyzji nakazującej powrót albo w jakiejkolwiek innej decyzji nakazującej wydalenie odrębnej od decyzji nakazującej powrót. W razie przeszkód utrudniających wydalenie, wydanie decyzji nakazującej powrót jest możliwe, lecz wydalenie należy odroczyć. Jeżeli w momencie wydania decyzji określającej kraj powrotu nadal możliwe jest wydalenie obywatela państwa trzeciego do jednego z kilku krajów powrotu, w tym ze względu na podwójne lub wielokrotne obywatelstwo, w decyzji tej można określić wszystkie takie kraje powrotu. Prawo do skutecznego środka prawnego przewidziane w art. 47 Karty należy zapewnić w odniesieniu do wszystkich krajów powrotu określonych w decyzji. Jeżeli właściwy organ przystępuje do wydalenia obywatela państwa trzeciego, należy go każdorazowo powiadomić o kraju powrotu, do którego zostanie wydany, z odpowiednim wyprzedzeniem przed wydaleniem.***

- (15a) *Żaden z przepisów niniejszego rozporządzenia nie uniemożliwia państwowym członkowskim ustanowienia w prawie krajowym innych podstaw odroczenia wydalenia w odniesieniu do określonych grup.*
- (15b) *Obywatel państwa trzeciego zobowiązany do opuszczenia terytorium ponosi główną odpowiedzialność za ten wyjazd.*
- (16) Należy zapewnić, aby istotne elementy decyzji nakazującej powrót wydanej przez państwo członkowskie były wprowadzane w określonej formie jako europejski nakaz powrotu i udostępniane w Systemie Informacyjnym Schengen wraz z wpisem dotyczącym powrotu lub w drodze dwustronnej wymiany informacji z innym państwem członkowskim. Europejski nakaz powrotu powinien z kolei pomagać w uznawaniu i wykonywaniu **wykonalnych** decyzji nakazujących powrót **lub decyzji nakazujących wydalenie** wydanych przez inne państwo członkowskie, w przypadku gdy obywatel państwa trzeciego przemieszcza się nielegalnie do innego państwa członkowskiego.

- █
- (18) W przypadku gdy obywatel państwa trzeciego przebywający na terytorium państwa członkowskiego podlega wykonalnej decyzji nakazującej powrót wydanej przez inne państwo członkowskie, █ uznawanie i wykonywanie decyzji nakazujących powrót powinno ułatwiać i przyspieszać proces powrotu poprzez zacieśnioną współpracę i wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi.

Takie uznawanie i wykonywanie może również przyczynić się do powstrzymania migracji nieuregulowanej i zniechęcać do niedozwolonego wtórnego przemieszczania się w obrębie Unii, a także do ograniczania opóźnień w procesie powrotu. Ze środka prawnego przeciwko decyzji nakazującej powrót należy korzystać **wyłącznie** w wydającym decyzję państwie członkowskim █ .

- (18a) ***Uznanie decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie na podstawie informacji dostępnych w europejskim nakazie powrotu, o którym mowa w art. 7 ust. 7, nie powinno stanowić decyzji ani orzeczenia. Nieuznanie decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie nie powinno stanowić decyzji ani orzeczenia.***

(18b) *W przypadku gdy państwo członkowskie rozważa uznanie i wykonanie wykonalnej decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie wydanej przez wydające decyzję państwo członkowskie, następujące zasady przewodnie mogą pomóc danemu państwu członkowskiemu w określeniu sytuacji, w których wzajemne uznawanie nie powinno mieć zastosowania i w których zamiast tego należy wydać krajową decyzję nakazującą powrót. Takie sytuacje mogą obejmować przypadki, gdy: wykonanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym wykonującego decyzję państwa członkowskiego, w tym w związku z powrotami niektórych kategorii obywateli państw trzecich, takich jak małoletni bez opieki i ofiary handlu ludźmi, wobec których prawo krajowe przewiduje wyższy poziom ochrony; wydanie nowej decyzji nakazującej powrót jest szybsze; informacje zawarte w europejskim nakazie powrotu są niekompletne; obywatel państwa trzeciego wniósł w wydającym decyzję państwie członkowskim odwołanie od decyzji nakazującej powrót; obywatel państwa trzeciego ma zostać wydany do innego państwa trzeciego niż państwo określone w decyzji nakazującej powrót lub w decyzji nakazującej wydalenie wydanej przez wydające decyzję państwo członkowskie, i w decyzji nakazującej powrót nie został określony żaden kraj powrotu.*

- (18c) *W celu przygotowania kolejnych etapów działań prowadzących do obowiązkowego wzajemnego uznawania Komisja i odpowiednie agencje UE, takie jak eu-LISA, powinny, w stosownych przypadkach, wspierać państwa członkowskie, w tym poprzez wskazanie niezbędnych rozwiązań i dostosowań koniecznych do zapewnienia zautomatyzowanego rozpatrywania europejskiego nakazu powrotu.*
- (19) *Najpóźniej przed przyjęciem aktu wykonawczego, o którym mowa w art. 7 ust. 8, państwa członkowskie oraz Komisja i odpowiednie agencje UE, takie jak eu-LISA, powinny zacząć wprowadzać rozwiązania prawne i techniczne zapewniające możliwość udostępniania europejskiego nakazu powrotu za pośrednictwem systemu informacyjnego Schengen. ■*

(19a) Dwa lata po dacie rozpoczęcia stosowania, o której mowa w art. 52 ust. 3 niniejszego rozporządzenia, Komisja powinna ocenić wdrożenie wzajemnego uznawania, w szczególności: czy państwa członkowskie wdrożyły rozwiązania prawne i techniczne, które umożliwiają udostępnienie europejskiego nakazu powrotu za pośrednictwem Systemu Informacyjnego Schengen zgodnie z art. 7 ust. 7, i czy rozwiązania te są skuteczne; czy państwa członkowskie wprowadziły rozwiązania prawne i techniczne, które zapewniają automatyczne rozpatrywanie europejskiego nakazu powrotu zgodnie z art. 7 ust. 9; skuteczność uznawania i wykonywania decyzji nakazujących powrót i decyzji nakazujących wydalenie; wynikające z tego obciążenie krajowych systemów sądowniczych i administracyjnych oraz wyniki odpowiednich szkoleń i działań w ramach projektów pilotażowych.

- (19b) *Na podstawie oceny, o której mowa w art. 9 ust. 10, Komisja powinna przedłożyć, w stosownych przypadkach, wnioski ustawodawcze, w tym wszelkie ukierunkowane zmiany mające na celu zapewnienie skutecznych powrotów, z myślą o wprowadzeniu obowiązkowego uznawania i wykonywania wykonalnych decyzji nakazujących powrót i decyzji nakazujących wydalenie wydanych przez inne państwo członkowskie. Jeżeli Komisja nie przedłoży wniosku, powinna to uzasadnić.*
- (20) Skutkom krajowych środków w zakresie powrotów należy w dalszym ciągu nadawać wymiar unijny poprzez wprowadzenie zakazu wjazdu, wskutek którego zabroniony byłby wjazd i pobyt na terytorium wszystkich państw członkowskich. Okres obowiązywania zakazu wjazdu należy określić z należyтым uwzględnieniem wszystkich okoliczności istotnych dla danego przypadku ■ . Jeżeli podczas odprawy wyjazdowej na granicach zewnętrznych dojdzie do wykrycia nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego, właściwe byłoby wydanie zakazu wjazdu, aby zapobiec ponownemu wjazdowi danego obywatela w przyszłości, a tym samym ograniczyć ryzyko nielegalnej imigracji, *tak aby nie uniemożliwiać przy tym szybkiego wyjazdu obywatela państwa trzeciego.*

- (21) Obywatele państw trzecich, *którzy nie wywiązali się z obowiązku opuszczenia terytorium lub którym nie wyznaczono terminu dobrowolnego powrotu, mogą zostać wydalenii z wykorzystaniem środków przymusu*. Zaostrzone przepisy dotyczące wydalenia mają na celu zapewnienie bezpośrednich i natychmiastowych konsekwencji, w przypadku gdy obywatel państwa trzeciego nie dotrzymuje terminu, *przed końcem którego powinien ostatecznie opuścić terytorium, a także zapobieganie wtórnym przepływom i zagrożeniom dla bezpieczeństwa. Jeżeli nie ma powodów, by sądzić, że dobrowolny powrót podważyłby cel procedury powrotu, współpracujący obywatele państw trzecich mogą nadal być odsyłani przede wszystkim w drodze dobrowolnego powrotu*. Środki przymusu powinny podlegać zasadom proporcjonalności i skuteczności w odniesieniu do zastosowanych środków i do zamierzonych celów.

- (21a) *Ponieważ niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie wyłącznie do obywateli państw trzecich przebywających w Unii nielegalnie, nie ma ono wpływu na doradztwo w zakresie powrotów i reintegracji ani na inne programy wspierające dobrowolne powroty i reintegrację obywateli państw trzecich, którzy przebywają w Unii legalnie.*
- (22) Konieczne są wspólne przepisy w celu zapewnienia skutecznej identyfikacji i szybkiego odsyłania **nielegalnie przebywających** obywateli państw trzecich stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa []. Należy zapewnić przeprowadzanie odpowiednich kontroli służących identyfikowaniu i wskazywaniu obywateli państw trzecich stwarzających ryzyko dla bezpieczeństwa, w tym w ramach procesu kontroli przesiewowej określonego w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1356¹². W przypadku obywateli państw trzecich stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa wydalenie powinno być **zasadniczo** regułą, a także powinna istnieć możliwość odstąpienia od ogólnych zasad w celu ustanowienia dłuższych **lub bezterminowych** zakazów wjazdu, dłuższych okresów detencji oraz od [] skorzystania ze specjalnych ośrodków detencyjnych, tak aby osoby, które zagrażają bezpieczeństwu **państw członkowskich**, zostały szybko wydalone.

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1356 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie wprowadzenia kontroli przesiewowej obywateli państw trzecich na granicach zewnętrznych oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 767/2008, (UE) 2017/2226, (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/817 (Dz.U. L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

- (23) Nowe przepisy powinny przyczynić się do rozszerzenia możliwości państw członkowskich w zakresie zapewnienia powrotów do państw trzecich za pomocą dodatkowych narzędzi. Powinna istnieć możliwość zawarcia szczególnych umów lub uzgodnień z państwami trzecimi w celu zapewnienia państwom członkowskim większej liczby możliwości przeprowadzania powrotów, pod warunkiem że dane państwo trzecie przestrzega międzynarodowych standardów w zakresie praw człowieka i, **w przypadku wydalenia, zasady non-refoulement. *Niedociągnięcia w odniesieniu do określonych części terytorium państwa trzeciego lub do możliwej do zidentyfikowania kategorii osób nie uniemożliwiają zawarcia takiej umowy lub takiego uzgodnienia, pod warunkiem że istnieją wystarczające zabezpieczenia zapewniające pełne poszanowanie praw obywateli państw trzecich, których dotyczy taka umowa lub uzgodnienie.***

W umowie lub uzgodnieniu należy w szczególności określić ***procedury mające zastosowanie do powrotu***, warunki pobytu w danym państwie, ***odnośne obowiązki i zakres odpowiedzialności stron danej umowy lub uzgodnienia oraz*** konsekwencje w przypadku naruszenia ***umowy lub uzgodnienia***. ***W przypadku gdy umowa lub uzgodnienie obejmują dalszy powrót z państwa trzeciego, powinny dodatkowo określać konsekwencje w przypadku gdy dalszy powrót nie jest możliwy, odnośne obowiązki i zakres odpowiedzialności stron danej umowy lub uzgodnienia oraz konsekwencje*** istotnych zmian mających negatywny wpływ na sytuację w państwie trzecim, a także powinny wskazywać niezależny organ lub mechanizm monitorujący, który oceni wykonanie umowy lub uzgodnienia. Takie umowy lub uzgodnienia będą stanowić wdrożenie prawa Unii do celów art. 51 ust. 1 Karty.

(23a) *Aby zapewnić wystarczającą ochronę uzasadnionych interesów związanych z zarządzaniem granicami zewnętrznymi i z bezpieczeństwem wewnętrznym danych państw członkowskich, w sytuacji, gdy państwo członkowskie negocjuje umowę lub uzgodnienie do celów niniejszego rozporządzenia z jednym z państw trzecich sąsiadujących z Unią, państwa członkowskie, które mają wspólną granicę z tym państwem trzecim, powinny, w odpowiednim czasie przed zawarciem umowy lub uzgodnienia, zostać poinformowane o tych negocjacjach, z pełnym poszanowaniem zasady lojalnej współpracy określonej w art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej. Przy zawieraniu umów lub uzgodnień z państwami trzecimi państwa członkowskie powinny być zobowiązane do informowania Komisji i innych państw członkowskich o takich umowach lub uzgodnieniach przed ich tymczasowym stosowaniem lub wejściem w życie, w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. Ponadto, aby uniknąć niezgodności z prawem Unii i jeszcze bardziej zwiększyć przejrzystość, państwa członkowskie mogłyby – na zasadzie dobrowolności – informować Komisję i inne państwa członkowskie o postępach w negocjacjach z państwem trzecim w sprawie umów lub uzgodnień, których zawarcie jest możliwe na podstawie niniejszego rozporządzenia, zanim strony osiągną ostateczne porozumienie, w tym w celu uzyskania od Komisji oceny dotyczącej tego, czy planowana umowa lub planowane uzgodnienie będące przedmiotem negocjacji są zgodne z prawem Unii.*

- (24) Sprawne funkcjonowanie strefy Schengen bez granic wewnętrznych zależy od efektywnego i sprawnego stosowania odpowiedniego dorobku prawnego przez państwa członkowskie. W rozporządzeniu Rady (UE) 2022/922¹³ ustanowiono mechanizm oceny i monitorowania w celu weryfikacji stosowania dorobku Schengen ■, w tym w odniesieniu do skutecznego przeprowadzania powrotu obywateli państw trzecich niemających prawa do pobytu oraz poszanowania praw podstawowych. ■
- (25) Stosując procedury powrotu, państwa członkowskie powinny dbać w pierwszym rzędzie o interes dziecka, zgodnie z art. 24 Karty oraz z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka z 1989 r. Przy indywidualnej ocenie najlepszego interesu dziecka państwa członkowskie powinny brać w szczególności pod uwagę dobrostan i rozwój społeczny małoletniego w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej, względy bezpieczeństwa i ochrony oraz opinię małoletniego, stosownie do jego wieku i stopnia dojrzałości, w tym jego pochodzenia. ***Małoletnim*** bez opieki na wszystkich etapach procesu powrotu powinien pomagać przedstawiciel.

¹³ Rozporządzenie Rady (UE) 2022/922 z dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie ustanowienia i funkcjonowania mechanizmu oceny i monitorowania w celu weryfikacji stosowania dorobku Schengen oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (UE) nr 1053/2013 (Dz.U. L 160 z 15.6.2022, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/922/oj>)

- (26) Jeżeli istnieją podstawy do wątpliwości, czy obywatel państwa trzeciego jest małoletni, ***można*** przeprowadzić ocenę wieku ***zgodnie z prawem krajowym. Państwa członkowskie mogą opierać się na ocenach wieku przeprowadzonych w ramach wcześniejszych procedur.*** Aby zapewnić spójność zarządzania migracją w całej Unii, ***można*** stosować tę samą procedurę, jaką przewidziano w rozporządzeniu ■ (UE) 2024/1348. ■

- (27) Aby zwiększyć skuteczność przeprowadzania procedury powrotu, należy jasno określić obowiązki obywateli państw trzecich. Obywatele państw trzecich **są zobowiązani do opuszczenia terytorium państw członkowskich oraz do współpracy z organami w ciągu całej** procedury powrotu. Obywatele państw trzecich powinni pozostawać dostępni i **osiągalni dla właściwych organów** oraz powinni dostarczyć **wszelkich** informacji **istotnych dla przygotowania i przeprowadzenia** powrotu. **Nie powinni oni również fizycznie ani słownie utrudniać wydalenia. Utrudnianie słowne rozumie się jako postawę, której forma lub charakter cechują się większą intensywnością niż zwykły sprzeciw. Ponadto za potwierdzenie swojej tożsamości oraz uzyskanie i dostarczenie dokumentów podróży niezbędnych do powrotu odpowiada przede wszystkim dany obywatel państwa trzeciego.** W przypadku nieprzestrzegania obowiązku **opuszczenia terytorium i** obowiązku współpracy należy nałożyć skuteczne, **odstrasżające** i proporcjonalne konsekwencje, **a właściwe organy powinny podjąć odpowiednie działania w celu zapewnienia powrotu, w tym – w stosownym przypadku – poprzez czynności dochodzeniowe. Obywatele państw trzecich, którzy nie mogą zostać wydalen, w tym ze względu na zasadę non-refoulement lub brak ich współpracy z właściwymi organami, nie powinni być wyłączeni z nałożenia na nich ogólnych obowiązków, w tym obowiązków dotyczących pozostania, pobytu i zgłaszania. Konsekwencje nieprzestrzegania obowiązku współpracy powinny obejmować na przykład obniżenie świadczeń i zasiłków przyznanych zgodnie z prawem krajowym lub zajęcie dokumentów podróży.** ■

- (27a) *Przepisy niniejszego rozporządzenia pozostają bez uszczerbku dla obowiązków i środków niezwiązanych z powrotem oraz dla przepisów regulujących świadczenia społeczne na mocy prawa krajowego.*
- (28) Niniejsze rozporządzenie nie powinno wpływać na możliwość nakładania przez państwa członkowskie, w stosownych przypadkach, sankcji karnych, *w tym kary pozbawienia wolności*, zgodnie z krajowym prawem karnym na obywateli państw trzecich objętych zakresem niniejszego rozporządzenia.
- (29) Należy ustanowić zbiór środków prawnych w przypadku decyzji dotyczących powrotu, tak aby zapewnić skuteczną ochronę **praw** osób, których decyzje te dotyczą. ■ Na wniosek należy zapewnić niezbędną pomoc prawną w przypadku wniesienia do *sądu lub trybunału środka odwoławczego lub innego środka zaskarżenia bez uszczerbku dla prawa do ograniczenia dostępu do pomocy prawnej oraz do zastępstwa prawnego.*

- (29a) *Pomoc prawna i zastępstwo prawne obejmują przygotowanie odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie, w tym sporządzenie dokumentów procesowych wymaganych na mocy prawa krajowego oraz, w przypadku gdy odbywa się rozprawa, udział w tej rozprawie przed sądem lub trybunałem, w celu zapewnienia prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.*
- (29b) *Pojęcie sądu lub trybunału jest pojęciem określonym w prawie Unii, zgodnie z wykładnią Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Pojęcie to może oznaczać między innymi jedynie organ działający w charakterze podmiotu trzeciego w stosunku do organu, podjął decyzję będącą przedmiotem postępowania. Organ ten powinien pełnić funkcje sądownicze, przy czym to, czy organ ten został uznany za sąd lub trybunał na mocy prawa krajowego, nie ma decydującego znaczenia. Niniejsze rozporządzenie nie wpływa na kompetencję państw członkowskich w zakresie organizacji krajowego systemu sądownictwa i określania liczby instancji odwoławczych. Jeżeli prawo krajowe przewiduje możliwość wniesienia kolejnego odwołania od pierwszej lub kolejnej decyzji w sprawie odwołania, i takie odwołanie zostało wniesione, wydalenie nie ulega zawieszeniu, chyba że obywatel państwa trzeciego wystąpi z wnioskiem o zawieszenie, a właściwy sąd lub trybunał postanowi o jego przyznaniu, z należytym uwzględnieniem szczególnych okoliczności danej sprawy. Pozostaje to bez uszczerbku dla prawa krajowego, którego przepisy przewidują skutek zawieszający takich środków odwoławczych.*

- (30) Aby zwiększyć skuteczność przeprowadzania procedur powrotu, przy jednoczesnym zapewnieniu poszanowania prawa do skutecznego środka prawnego zgodnie z art. 47 Karty, odwołania od decyzji związanych z powrotem powinny być w miarę możliwości zaskarżane przed jedną instancją sądową. Przepisy niniejszego rozporządzenia dotyczące odwołań *i zawieszenia wykonania decyzji* powinny być zgodne z prawem do skutecznego środka prawnego przewidzianym w art. 47 Karty praw podstawowych.
- (30a) *Chociaż niniejsze rozporządzenie nie przewiduje automatycznego skutku zawieszającego odwołania, państwa członkowskie dopilnowują, przy pełnym poszanowaniu art. 47 Karty, aby właściwy sąd lub trybunał pierwszej instancji mogły wstrzymać wydalenie przed wykonaniem decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie. Obywatel państwa trzeciego powinien mieć możliwość złożenia wniosku o zawieszenie wykonania decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie, chyba że prawo krajowe przewiduje również możliwość zawieszenia wykonania takiej decyzji z urzędu przez właściwy sąd lub trybunał. Pozostaje to bez uszczerbku dla możliwości stosowania przez państwo członkowskie w prawie krajowym automatycznego skutku zawieszającego odwołania. Aby uniknąć powielania oceny ryzyka naruszenia zasady non-refoulement, należy opierać się na materiale zawartym w aktach sprawy, w szczególności na wcześniejszych ocenach, w tym – w stosownych przypadkach – na ocenach przeprowadzonych w kontekście procedury azylowej.*

- (31) Państwa członkowskie należy wyposażyć w narzędzia niezbędne do **zapewnienia szybkich i skutecznych powrotów, w tym środki, które można będzie stosować w przypadku nieprzestrzegania obowiązku opuszczenia terytorium i obowiązku współpracy oraz w celu zachęty do przestrzegania tych obowiązków, a także środki służące zapobieganiu ryzyku ucieczki. Ucieczka obejmuje takie działania jak opuszczenie terytorium państwa członkowskiego bez zezwolenia właściwych organów z powodów, które nie są poza kontrolą obywatela państwa trzeciego.** Wspólne przepisy powinny przyczynić się do usprawnienia **wymogów wynikających z obowiązku współpracy oraz kryteriów określania ryzyka ucieczki, nie ograniczając przy tym prawa państw członkowskich do ustanowienia dodatkowych środków i kryteriów w prawie krajowym. Przepisy takie powinny również zapewnić, by detencja i środki będące alternatywą dla detencji były stosowane w państwach członkowskich w celu skutecznego zarządzania procesem powrotu.**

- (32) Powinna istnieć możliwość zastosowania detencji, gdy jest to proporcjonalne i konieczne, po przeprowadzeniu indywidualnej oceny każdego przypadku ■ wyłącznie w celu *powrotu, w tym* przygotowania powrotu, *readmisji lub przeprowadzenia wydalenia*. Organy powinny działać z należytą starannością, a detencję należy stosować przez możliwie jak najkrótszy okres, który *zasadniczo* nie *powinien* przekraczać 24 miesięcy w *danym państwie członkowskim*. *W przypadkach ucieczki do innego państwa członkowskiego przy obliczaniu maksymalnego okresu detencji nie bierze się pod uwagę okresów poprzednich detencji. Przy obliczaniu maksymalnego okresu detencji nie powinny być uwzględniane okresy detencji stosowane na podstawie innych rozporządzeń lub dyrektyw, które nie dotyczą procedury powrotu. Podczas detencji należy uwzględniać szczególne potrzeby wynikające z oceny wymagań w zakresie szczególnego traktowania.* Jeżeli prawo krajowe przewiduje zastosowanie detencji wobec małoletnich, należy przede wszystkim uwzględniać najlepszy interes dziecka. Należy stosować inne łagodniejsze środki będące alternatywą dla detencji, jeżeli można je skutecznie stosować wobec nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich.

- (32a) *Jeżeli detencję stosowano już przez okres 24 miesięcy, państwo członkowskie powinno mieć możliwość zastosowania wobec obywatela państwa trzeciego detencji przez kolejne okresy nieprzekraczające łącznie sześciu miesięcy, jeżeli zmiany okoliczności wskazują na uzasadnione przesłanki wydalenia ze względu na nowe istotne informacje w określonych okolicznościach. Taka detencja powinna zostać nakazana zgodnie z zasadą konieczności i proporcjonalności oraz powinna być stosowana możliwie jak najkrócej.*
- (33) Powrót obywateli państw trzecich, którzy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa, wymaga szczególnych środków mających na celu ochronę praw i wolności innych osób. W związku z tym powinna istnieć możliwość zastosowania detencji wobec takich obywateli państw trzecich przez **okres** dłuższy **niż 24 miesiące**, przy czym każdy taki przypadek zastosowania detencji musi być zgodny z zasadą proporcjonalności.

- (34) Obywateli państwa trzeciego, wobec których zastosowano detencję, należy traktować w sposób ludzki i godny, z poszanowaniem ich praw podstawowych oraz zgodnie z prawem międzynarodowym i krajowym, z uwzględnieniem praktycznych wytycznych Komitetu Rady Europy dotyczących zapobiegania torturom oraz niehumanitarnemu i poniżającemu traktowaniu. Co do zasady osoby, wobec których zastosowano detencję, powinny zostać umieszczone w specjalnych ośrodkach detencyjnych lub specjalnych oddziałach innych ośrodków. W przypadku gdy państwo członkowskie nie jest w stanie zapewnić miejsca zakwaterowania w takim ośrodku, można posiłkować się miejscami zakwaterowania w więzieniu, w którym obywatele państw trzecich przetrzymuje się – *w miarę możliwości* – oddzielnie od więźniów. ***Obywatele państw trzecich, którzy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa, mogą zostać objęci wzmożonymi środkami bezpieczeństwa w ośrodkach detencyjnych.***

- (35) Podstawy do zastosowania detencji określone w niniejszym rozporządzeniu pozostają bez uszczerbku dla innych podstaw do zastosowania detencji, w tym podstaw do zatrzymania w ramach postępowania karnego, mających zastosowanie na podstawie prawa krajowego **I** .
- (36) Zobowiązanie każdego państwa do readmisji własnych obywateli stanowi podstawową zasadę suwerenności państwa i współpracy międzynarodowej. Spoczywający na państwach obowiązek readmisji własnych obywateli uznaje się za zasadę międzynarodowego prawa zwyczajowego **i jest on przewidziany w załączniku IX, rozdział 5 Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym i określony w umowie z Samoa. Skuteczne powroty są możliwe tylko wtedy, gdy państwa wywiązują się z obowiązku readmisji własnych obywateli. W związku z tym państwa członkowskie są zależne od współpracy państw trzecich, aby móc realizować skuteczne powroty. Istniejące instrumenty, takie jak art. 25a rozporządzenia (WE) nr 810/2009¹⁴ i wsparcie Fronteksu, są w razie potrzeby wykorzystywane przez UE i państwa członkowskie w celu poprawy współpracy z państwami trzecimi.**

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz.U. L 243 z 15.9.2009, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/810/oj>).

- (37) ■ Skoordynowane podejście do readmisji między państwami członkowskimi ma kluczowe znaczenie dla ułatwienia powrotu obywateli państw trzecich. Niewystarczające działania następcze w związku z wykonalnymi decyzjami nakazującymi powrót mogą osłabić skuteczność wspólnego podejścia do powrotów. Po wydaniu wykonalnych decyzji nakazujących powrót należy systematycznie stosować wszelkie środki niezbędne do realizacji powrotu, w tym, **w stosownych przypadkach**, należy przedłożyć wnioski o readmisję organom państw trzecich, w przypadku gdy istnieją wątpliwości co do obywatelstwa lub gdy konieczne jest uzyskanie dokumentu podróży.

■

- (39) Skuteczne procedury powrotu opierają się na skutecznej współpracy administracyjnej i wymianie informacji między państwami członkowskimi. Wymiana informacji, w tym wymiana danych dotyczących tożsamości i obywatelstwa obywateli państw trzecich, ich dokumentów podróży oraz innych istotnych informacji, powinna opierać się na jasnych zasadach, w tym zasadach określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1860¹⁵. Zasady te powinny być zgodne z zasadami ochrony danych i prawami osób objętych procedurą powrotu, aby zapewnić dokładność tych informacji i możliwość ich wykorzystywania wyłącznie do celów powrotu, **wydalenia**, readmisji i reintegracji oraz aby zapewnić ich ochronę przed nieuprawnionym dostępem, ujawnieniem lub wykorzystaniem.

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1860 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen do celów powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. L 312 z 7.12.2018, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1860/oj>).

- I
- (41) Do przetwarzania danych osobowych do celów niniejszego rozporządzenia zastosowanie ma rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679¹⁶. Do przetwarzania danych osobowych przez instytucje i organy Unii do celów niniejszego rozporządzenia zastosowanie ma rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1725¹⁷. Z uwagi na ważne względy interesu publicznego, które leżą u podstaw readmisji i **skutecznych powrotów**, do celów **powrotów, wydalenia**, readmisji i reintegracji konieczne może być przekazanie danych osobowych obywateli państw trzecich objętych decyzją nakazującą powrót, w tym danych dotyczących ich tożsamości, dokumentów podróży, innych istotnych danych, a także, w należycie uzasadnionych przypadkach, danych dotyczących wyroków skazujących za popełnione przez nich przestępstwa i danych dotyczących zdrowia. Przekazywanie takie danych musi odbywać się zgodnie z rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2016/679 i rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2018/1725 **oraz z poszanowaniem praw osób, których dane dotyczą**, a także zgodnie z zasadami non-refoulement, proporcjonalności i konieczności oraz Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej.

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1725 z dnia 23 października 2018 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii i swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia rozporządzenia (WE) nr 45/2001 i decyzji nr 1247/2002/WE (Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj>).

- (42) *W celu zapewnienia skutecznych powrotów właściwe organy* ■ *odpowiedzialne za procedury azylowe i właściwe organy zaangażowane na poszczególnych etapach procesu powrotu powinny ściśle ze sobą współpracować i koordynować swoje działania.*
- (43) Wspólny system powrotów powinien w pełni wykorzystywać systemy cyfrowe wspierające zarządzanie powrotami, readmisją i reintegracją ■ , z naciskiem na skuteczną procedurę administracyjną, współpracę, wymianę informacji i interoperacyjność.
- (43a) *Co do zasady powinna być prowadzona współpraca i zapewniana pomoc między państwami członkowskimi, w tym w celu dopuszczenia tranzytu przez ich terytorium, udzielenia pomocy logistycznej lub innej pomocy materialnej lub rzeczowej związanej z takim tranzytem, ułatwienia przekazywania do innego państwa członkowskiego, czy to na podstawie dwustronnych umów lub uzgodnień, czy też w oparciu o współpracę między państwami członkowskimi, lub w celu udzielenia pomocy przy wyjeździe obywatela państwa trzeciego do państwa członkowskiego, w którym ma on prawo do pobytu.*

- (44) Unia zapewnia wsparcie finansowe i operacyjne – ***bez uszczerbku dla wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034*** – w celu skutecznego wdrożenia niniejszego rozporządzenia. W zakresie, w jakim działania powinny być finansowane z instrumentu tematycznego Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, mogą one być realizowane w ramach zarządzania bezpośredniego, pośredniego lub dzielonego. Państwa członkowskie powinny jak najlepiej wykorzystywać dostępne unijne instrumenty finansowe, programy i projekty w dziedzinie powrotów, w szczególności na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147¹⁸, jak również pomoc operacyjną zapewnianą przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896¹⁹. ■

¹⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (Dz.U. L 251 z 15.7.2021, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1147/oj>).

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylecia rozporządzeń (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624 (Dz.U. L 295 z 14.11.2019, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>).

- (44a) *Zewnętrzny wymiar polityki powrotowej stanowi integralną część kompleksowego podejścia do zarządzania migracją. Skuteczna współpraca w zakresie powrotów i readmisji jest podstawowym zewnętrznym elementem zrównoważonych i kompleksowych partnerstw z państwami trzecimi zgodnie z celami, o których mowa w rozporządzeniu (UE) 2024/1351. Między innymi Rada Europejska w konkluzjach z października 2024 r. zaapelowała o podjęcie szybkich działań, aby zapewnić skuteczne powroty z wykorzystaniem jako dźwigni wszystkich odpowiednich polityk i narzędzi UE, w tym polityki wizowej, handlu, rozwoju i dyplomacji. Zarówno w państwach członkowskich, jak i w instytucjach UE potrzebne jest podejście obejmujące całą administrację.*
- (44b) *Bez uszczerbku dla oceny współpracy państw trzecich w zakresie readmisji przewidzianej w art. 25a rozporządzenia (WE) nr 810/2009 i jako że współpraca państw trzecich w dziedzinie powrotów i readmisji nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich może okazać się trudna w praktyce, w przypadku gdy co najmniej jedno państwo członkowskie napotyka trudności we współpracy z państwami trzecimi w zakresie readmisji, w tym w celu potwierdzenia obywatelstwa, uzyskania niezbędnych dokumentów podróży od odpowiednich organów państw trzecich i organizacji operacji powrotowych, Unia i państwa członkowskie powinny mieć możliwość korzystania z odpowiednich i istniejących narzędzi przewidzianych w prawie Unii, w zakresie, w jakim są one związane aktami ustawodawczymi ustanawiającymi te narzędzia, w ramach skoordynowanego podejścia UE do poprawy współpracy w dziedzinie powrotów i readmisji.*

- (45) ***Sprawozdawczość w zakresie*** skuteczności niniejszego rozporządzenia i określenie obszarów wymagających poprawy ***powinny opierać się na gromadzeniu i analizie istniejących, wiarygodnych i porównywalnych statystyk dotyczących*** skuteczności procedur powrotu, współpracy państw trzecich oraz ■ działań na rzecz reintegracji. ***W celu zapewnienia adekwatności statystyk należy wziąć pod uwagę normy określone w rozporządzeniu (WE) nr 862/2007²⁰, rozporządzeniu (UE) 2019/1896 i w prawie krajowym i w razie potrzeby – przeprowadzić ich przegląd.*** Należy ustanowić wspólne normy i definicje dotyczące gromadzenia odpowiednich danych i sprawozdawczości, aby umożliwić ■ ocenę wpływu niniejszego rozporządzenia oraz przyczynić się do podejmowania świadomych decyzji dotyczących przyszłego rozwoju polityki.

²⁰ Rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie statystyk Wspólnoty z zakresu migracji i ochrony międzynarodowej oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 311/76 w sprawie zestawienia statystyk dotyczących pracowników cudzoziemców (Dz.U. L 199 z 31.7.2007, s. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2007/862/oj>).

- (46) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze do ustanowienia europejskiego nakazu powrotu ■ . Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011²¹.
- (47) *Niniejsze rozporządzenie wprowadza nowy wspólny system powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, który ma być bezpośrednio wdrażany przez organy krajowe. Ten nowy system wprowadza istotne nowości mające na celu poprawę skuteczności procedury powrotu, w tym w odniesieniu do państw trzecich będących państwami powrotu i zewnętrznego wymiaru powrotów. Aby zapewnić szybkie stosowanie środków przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, powinno ono wejść w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Przepisy, o których nie ma mowy w art. 52 ust. 2 niniejszego rozporządzenia i które zastąpią dyrektywę 2008/115/WE i mają na celu całkowite zastąpienie ram prawnych przewidzianych w tej dyrektywie, powinny mieć zastosowanie od dnia ... [rok od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia] r., aby umożliwić podjęcie wszystkich niezbędnych kroków przygotowawczych i operacyjnych oraz zapewnić jego sprawne, skuteczne i spójne wdrożenie na szczeblu unijnym i krajowym, a także uniknąć nakładania się przepisów dyrektywy i rozporządzenia. Dyrektywy 2001/40/WE i 2008/115/WE oraz decyzję Rady 2004/191/WE²² należy zatem uchylić od tej daty.*

²¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

²² 2004/191/WE: decyzja Rady z dnia 23 lutego 2004 r. określająca kryteria oraz uzgodnienia praktyczne dotyczące rekompensaty dysproporcji finansowych wynikających ze stosowania dyrektywy 2001/40/WE w sprawie wzajemnego uznawania decyzji o wydaleniu obywateli państw trzecich (Dz.U. L 60 z 27.2.2004, s. 55, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2004/191/oj>).

- (48) Ponieważ cele rozporządzenia dotyczące zwiększenia skuteczności przeprowadzania powrotów ■ nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast – ze względu na rozmiary i skutki działań ukierunkowanych na zapewnienie wspólnego i spójnego podejścia między państwami członkowskimi – możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (49) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszego rozporządzenia i nie jest nim związana ani go nie stosuje. Ponieważ niniejsze rozporządzenie rozwija ■ dorobek Schengen, zgodnie z art. 4 tego protokołu Dania – w terminie sześciu miesięcy po przyjęciu przez Radę niniejszego rozporządzenia – podejmuje decyzję, czy dokona jego transpozycji do swego prawa krajowego.

- (50) **■** Niniejsze rozporządzenie stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen, które nie mają zastosowania do Irlandii, zgodnie z **■** Protokołem nr 19 w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej; *w związku z tym, z zastrzeżeniem art. 4 tego protokołu, Irlandia* nie jest związana niniejszym rozporządzeniem ani go nie stosuje²³. **■**
- (51) W odniesieniu do Islandii i Norwegii niniejsze rozporządzenie **■** stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen – w rozumieniu Umowy zawartej przez Radę Unii Europejskiej i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen²⁴ – które wchodzi w zakres obszaru, o którym mowa w art. 1 lit. C decyzji Rady 1999/437/WE²⁵.

■

²³ *Ten motyw zostanie zmieniony, jeżeli Irlandia wystąpi z wnioskiem o zastosowanie wobec niej niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 19 w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej, a Rada przyjmie swoją decyzję równocześnie z przyjęciem niniejszego rozporządzenia. W takim przypadku motyw będzie odnosił się do decyzji Rady dotyczącej wniosku Irlandii o zastosowanie wobec niej niektórych przepisów dorobku Schengen.*

²⁴ Dz.U. L 176 z 10.7.1999, s. 36, ELI:
[http://data.europa.eu/eli/agree_international/1999/439\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/agree_international/1999/439(1)/oj).

²⁵ 1999/437/WE: Decyzja Rady z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie niektórych warunków stosowania Układu zawartego przez Radę Unii Europejskiej i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącego włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen (Dz.U. L 176 z 10.7.1999, s. 31, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/1999/437/oj>).

- (52) W odniesieniu do Szwajcarii niniejsze rozporządzenie ■ stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen – w rozumieniu Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen²⁶ – które wchodzą w zakres obszaru, o którym mowa w art. 1 lit. C decyzji 1999/437/WE w związku z art. 3 decyzji Rady 2008/146/WE²⁷.
- (53) W odniesieniu do Liechtensteinu niniejsze rozporządzenie ■ stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen – w rozumieniu Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu w sprawie przystąpienia Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen – które wchodzą w zakres obszaru, o którym mowa w art. 1 lit. C decyzji 1999/437/WE w związku z art. 3 decyzji Rady 2011/350/UE²⁸.

²⁶ Dz.U. L 53 z 27.2.2008, s. 52.

²⁷ Decyzja Rady 2008/146/WE z dnia 28 stycznia 2008 r. w sprawie zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia tego państwa we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen (Dz.U. L 53 z 27.2.2008, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2008/146/oj>).

²⁸ Decyzja Rady 2011/350/UE z dnia 7 marca 2011 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Europejskiej Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu w sprawie przystąpienia Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen, odnoszącego się do zniesienia kontroli na granicach wewnętrznych i do przemieszczania się osób (Dz.U. L 160 z 18.6.2011, s. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj>).

- (55) Zgodnie z art. 42 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2018/1725 skonsultowano się z Europejskim Inspektorem Ochrony Danych, który wydał opinię w dniu [...],

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Rozdział I
PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1
Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie ustanawia wspólny system *skutecznych* powrotów obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających *na terytorium państw członkowskich*, zgodnie z prawami podstawowymi uznanymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”) *i ogólnymi zasadami prawa Unii* oraz zgodnie z mającymi zastosowanie zobowiązaniami *międzynarodowymi*, w tym w zakresie praw człowieka.
2. Celem niniejszego rozporządzenia jest *umożliwienie państwom członkowskim podejmowania wszelkich koniecznych środków w celu* zapewnienia skutecznych powrotów z *uwzględnieniem* kompleksowego podejścia określonego w art. 3, art. 4 lit. h) i art. 5 lit. e) rozporządzenia (UE) 2024/1351.

Artykuł 2
Zakres zastosowania

1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terytorium państw członkowskich.
2. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do osób korzystających z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, zdefiniowanych w art. 2 pkt 5 rozporządzenia (UE) 2016/399.
3. *Niniejsze rozporządzenie pozostaje bez uszczerbku dla przepisów rozporządzeń (UE) 2024/1351, 2024/1348 i 2024/1349.*
4. *Bez uszczerbku dla ust. 5 niniejszego artykułu niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do obywateli państw trzecich:*
 - a) *którym odmówiono wjazdu na granicach zewnętrznych zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2016/399²⁹ lub zgodnie z równoważnym prawem krajowym w przypadku państw członkowskich niezwiązanych tym rozporządzeniem;*

²⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (wersja ujednolicona)(Dz.U. L 77 z 23.3.2016, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj>).

- b) którzy zostali zatrzymani lub ujęci przez właściwe organy w związku z nielegalnym przekraczaniem lądowej, morskiej lub powietrznej zewnętrznej granicy państwa członkowskiego i którzy nie otrzymali następnie zezwolenia na pobyt lub prawa do pobytu w tym państwie członkowskim;*
- c) którzy zgodnie z prawem krajowym podlegają procedurze powrotu w ramach sankcji prawa karnego lub na skutek takiej sankcji;*
- d) którzy podlegają procedurze ekstradycji.*

5. Państwo członkowskie może podjąć decyzję o zastosowaniu niniejszego rozporządzenia do jednej lub większej liczby kategorii obywateli państw trzecich, o których mowa w ust. 4 lit. a), b) i c). W takich przypadkach niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do tych kategorii obywateli państw trzecich od dnia, w którym państwo członkowskie powiadomi o swojej decyzji pozostałe państwa członkowskie i Komisję.

6. *Jeżeli państwo członkowskie podejmie decyzję o zastosowaniu niniejszego rozporządzenia do obywateli państw trzecich podlegających procedurze powrotu w ramach sankcji prawa karnego, art. 7, 9 i 10 nie mają zastosowania.*
7. *W odniesieniu do obywateli państw trzecich wyłączonych zgodnie z ust. 4 lit. a) i b) z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia państwa członkowskie zapewniają, aby sposób ich traktowania i poziom ich ochrony były nie mniej korzystne niż te określone w art. 12 ust. 4 i 5, art. 14 ust. 2, art. 14 ust. 6 lit. c) i e), art. 34 ust. 1–6 i art. 35 i zgodne z zasadą non-refoulement.*
- 2b. *Niniejsze rozporządzenie stosuje się bez uszczerbku dla krajowego prawa karnego państw członkowskich, w szczególności przepisów ustanawiających skuteczne, proporcjonalne i odstraszające sankcje karne, w tym karę pozbawienia wolności, w związku z nielegalnym pobytem, pod warunkiem że postępowanie karne i stosowanie takich sankcji nie zagraża wykonaniu skutecznych powrotów.*

Artykuł 4

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- 1) „obywatel państwa trzeciego” oznacza osobę, która nie jest obywatelem Unii w rozumieniu art. 20 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i która nie jest osobą korzystającą z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, zdefiniowaną w art. 2 pkt 5 rozporządzenia (UE) 2016/399;
- 2) „nielegalny pobyt” oznacza obecność na terytorium państwa członkowskiego obywatela państwa trzeciego, który nie spełnia warunków wjazdu do państwa członkowskiego określonych w art. 6 rozporządzenia (UE) 2016/399 lub **równoważnych** warunków wjazdu, pobytu lub zamieszkania **zgodnie z prawem krajowym w przypadku państw członkowskich niezwiązanych tym rozporządzeniem, lecz uczestniczących w stosowaniu niniejszego rozporządzenia**, lub przestał spełniać te warunki;

- 3) „kraj powrotu” oznacza jedno z następujących:
- a) państwo trzecie będące państwem pochodzenia obywatela państwa trzeciego;
 - b) państwo trzecie będące państwem formalnego miejsca zwykłego pobytu obywatela państwa trzeciego;
 - c) państwo trzecie tranzytu w drodze do Unii zgodnie z umowami lub uzgodnieniami o readmisji zawartymi przez Unię lub państwa członkowskie;
 - d) państwo trzecie, w którym obywatel państwa trzeciego ma prawo do wjazdu i pobytu, inne niż państwo, o którym mowa w lit. a) *i* b);
 - e) bezpieczny kraj trzeci, w odniesieniu do którego wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej obywatela państwa trzeciego został odrzucony jako niedopuszczalny zgodnie z art. 59 ust. 8 rozporządzenia (UE) 2024/1348 ***lub, w przypadku państw członkowskich niezwiązanych tym rozporządzeniem, zgodnie z odpowiednimi przepisami, które państwa te mogły wprowadzić do swojego prawa krajowego;***

- f) kraj pierwszego azylu, w odniesieniu do którego wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej obywatela państwa trzeciego został odrzucony jako niedopuszczalny na podstawie art. 58 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2024/1348 ***lub, w przypadku państw członkowskich niezwiązanych tym rozporządzeniem, zgodnie z odpowiednimi przepisami, które państwa te mogły wprowadzić do swojego prawa krajowego;***
 - g) państwo trzecie, z którym zawarto umowę lub uzgodnienie, na podstawie których przyjmuje się obywatela państwa trzeciego, zgodnie z art. 17 niniejszego rozporządzenia, ***inne niż państwo, o którym mowa w lit. a), b) i d);***
- 4) „decyzja nakazująca powrót” oznacza decyzję administracyjną lub orzeczenie sądowe, w których stwierdza się lub uznaje, że obywatel państwa trzeciego przebywa w państwie członkowskim nielegalnie, oraz nakłada się lub stwierdza obowiązek opuszczenia ***terytorium państw członkowskich;***

- 4a) *„powrót” oznacza działania, w wyniku których nielegalnie przebywający obywatel państwa trzeciego:*
- a) powraca dobrowolnie, o czym mowa w pkt 6; lub*
 - b) zostaje wydany przez właściwe organy poza terytorium państw członkowskich i do jednego z państw powrotu określonych w decyzji nakazującej wydalenie lub, w stosownych przypadkach, w decyzji nakazującej powrót;*
- 4b) *„decyzja nakazująca wydalenie” oznacza decyzję administracyjną lub orzeczenie sądowe, w których stwierdza się lub uznaje, że obywatel państwa trzeciego może zostać wydany do co najmniej jednego kraju powrotu, o którym mowa w pkt 3;*
- 5) *„wydalenie” oznacza wykonanie decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie przez właściwe organy poprzez fizyczny przewóz osoby z państw członkowskich do kraju powrotu;*

- 6) „dobrowolny powrót” oznacza *opuszczenie we własnym zakresie, z pomocą lub bez pomocy i bez uciekania się do wydalenia*, terytorium państw członkowskich *przez nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego wypełniającego obowiązek wyjazdu w terminie dobrowolnego wyjazdu określonym w decyzji nakazującej powrót lub po jego upływie*;
- 7) „ucieczka” oznacza działanie, w wyniku którego obywatel państwa trzeciego przestaje być dostępny dla właściwych organów administracyjnych lub sądowych ■ ;
- 8) „zakaz wjazdu” oznacza decyzję administracyjną lub orzeczenie sądowe, które zakazują ■ wjazdu i pobytu na terytorium państw członkowskich;
-
- 11) „operacja powrotowa” oznacza operację zorganizowaną lub koordynowaną przez właściwy organ *lub wspieraną przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej („Frontex”)*, w ramach której odsyłani są obywatele państw trzecich z jednego lub większej liczby państw członkowskich;

Artykuł 5
Prawa podstawowe

Stosując niniejsze rozporządzenie, państwa członkowskie w pełni przestrzegają odpowiednich przepisów prawa Unii, w tym Karty, i odpowiedniego prawa międzynarodowego, a także zobowiązań związanych z dostępem do ochrony międzynarodowej, ■ zasady non-refoulement oraz praw podstawowych.

Rozdział II
PROCEDURA POWROTU

Sekcja 2
Procedura wydawania decyzji nakazującej powrót

Artykuł 7
■ Decyzja nakazująca powrót

1. Właściwe organy *państwa członkowskiego* wydają wobec każdego obywatela państwa trzeciego przebywającego nielegalnie na *jego* terytorium decyzję nakazującą powrót, *w której stwierdzają lub nakładają obowiązek opuszczenia terytorium państw członkowskich.*
- 1a. *W decyzjach nakazujących powrót:*
 - a) *określa się termin powrotu, który nie może przekroczyć 30 dni, przed upływem którego obywatel państwa trzeciego ma opuścić terytorium państw członkowskich; lub*

- b) stwierdza się, że obywatel państwa trzeciego ma natychmiast opuścić terytorium państw członkowskich.*

Termin powrotu, o którym mowa w lit. a), może zostać dodatkowo skrócony i doprecyzowany w prawie krajowym.

Państwa członkowskie mogą określić w swoim prawie krajowym przypadki, w których obywatelowi państwa trzeciego wyznacza się termin dobrowolnego wyjazdu, lub przypadki, w których nakazuje mu się natychmiastowy wyjazd.

- 1b. Właściwe organy mogą postanowić, że termin wyjazdu, o którym mowa w ust. 1a, będzie dłuższy niż 30 dni, uwzględniając należyte szczególne okoliczności danego przypadku.*
- 1c. Właściwe organy mogą przedłużyć termin wyjazdu, o którym mowa w ust. 1a, uwzględniając należyte szczególne okoliczności danego przypadku, w szczególności uczestnictwo w programie wspierającym powrót i reintegrację zgodnie z art. 46 ust. 3 oraz przestrzeganie obowiązku współpracy określonego w art. 21.*

- 1d.** *Właściwe organy mogą skrócić termin wyjazdu, o którym mowa w ust. 1a, w przypadku nieprzestrzegania obowiązku współpracy określonego w art. 21.*
- 1e.** *Bieg terminu wyjazdu liczy się od daty określonej na mocy prawa krajowego.*
- 2.** Decyzję nakazującą powrót wydaje się na piśmie, podając w niej uzasadnienie faktyczne i prawne. *Obywatela państwa trzeciego informuje się o dostępnych środkach prawnych i terminach na skorzystanie z tych środków. Obywatela państwa trzeciego powiadamia się o decyzji nakazującej powrót **najszybciej jak to możliwe, zgodnie z prawem krajowym danego państwa członkowskiego. Jeżeli miejsce pobytu obywatela państwa trzeciego jest nieznane, decyzję nakazującą powrót doręcza się zgodnie z prawem krajowym.***

3. Właściwe organy mogą podjąć decyzję o nieprzekazywaniu informacji na temat uzasadnienia faktycznego lub mogą zdecydować się na ich ograniczenie, jeżeli prawo krajowe pozwala na ograniczenie prawa do informacji lub gdy jest to konieczne do ochrony porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa narodowego oraz w celu zapobiegania przestępstwom karnym, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania przestępstw karnych. W takich przypadkach obywatela państwa trzeciego informuje się o zasadniczych powodach podjęcia decyzji nakazującej powrót w celu uzyskania dostępu do skutecznego środka prawnego.
- Obowiązek informowania obywatela państwa trzeciego o zasadniczych powodach nie obejmuje obowiązku ujawniania jakichkolwiek informacji niejawnych.***
4. ***Kraj lub kraje powrotu mogą zostać określone w decyzji nakazującej powrót lub zgodnie z art. 12 ust. 2a przed przeprowadzeniem wydalenia. W przypadku gdy obywatel państwa trzeciego postanowi dobrowolnie powrócić do innego kraju powrotu niż kraj lub kraje powrotu określone w decyzji nakazującej powrót, nie jest wymagane wydanie nowej decyzji określającej ten kraj powrotu.***

- 4b. *Właściwym organom nie uniemożliwia się wydawania decyzji nakazującej powrót w przypadku wystąpienia utrudnienia w wydaleniu. W przypadku gdy kraj powrotu został określony w decyzji nakazującej powrót i stwierdzono ryzyko zawrócenia na granicy (refoulement), wydalenie do tego kraju powrotu zostaje odroczone zgodnie z art. 14 ust. 1 lit. a).*
5. Obywatelowi państwa trzeciego zapewnia się na żądanie pisemne lub ustne tłumaczenie głównych elementów decyzji nakazujących powrót ■ , w tym tłumaczenie informacji o dostępnych środkach prawnych, na język, który obywatel państwa trzeciego rozumie lub można w uzasadniony sposób przypuszczać, że jest dla niego zrozumiały. *W tym celu właściwe organy mogą wykorzystywać w stosownych przypadkach ujednolicone szablony tłumaczeń lub narzędzia do tłumaczenia wspomaganego maszynowo lub tłumaczenia wygenerowanego maszynowo.*

6. Decyzję nakazującą powrót ■ wydaje się w tym samym akcie lub *w odrębnym akcie* w tym samym czasie i łącznie z decyzją o zakończeniu legalnego pobytu obywatela państwa trzeciego *lub bez zbędnej zwłoki po tym czasie, oraz* bez uszczerbku dla zabezpieczeń proceduralnych przewidzianych w rozdziale IV i innych odpowiednich przepisów prawa Unii i prawa międzynarodowego.
7. Po wydaniu decyzji nakazującej powrót *państwa członkowskie korzystają z formularza* („europejski nakaz powrotu”) ustanowionego na podstawie ust. 8. *Formularz zawiera główne elementy decyzji nakazującej powrót, a w stosownych przypadkach decyzji nakazującej wydalenie, i udostępnia się go* za pośrednictwem systemu informacyjnego Schengen zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1860 ■ .

8. Komisja przyjmuje *najpóźniej sześć miesięcy po wejściu życie niniejszego rozporządzenia* akt wykonawczy w celu ustanowienia formularza europejskiego nakazu powrotu, o którym mowa w ust. 7. Ten akt wykonawczy przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 49 ust. 2.
9. *Najpóźniej przed przyjęciem aktu wykonawczego, o którym mowa w ust. 8, państwa członkowskie oraz Komisja i odpowiednie agencje UE, takie jak eu-LISA, rozpoczynają wprowadzanie, odpowiednio, niezbędnych rozwiązań prawnych i technicznych, aby udostępniać europejski nakaz powrotu za pośrednictwem systemu informacyjnego Schengen i tym samym ułatwić wypełnianie obowiązku ustanowionego w ust. 7. W stosownych przypadkach Komisja i odpowiednie agencje UE, takie jak eu-LISA, udzielają wsparcia państwom członkowskim.*

- 9a. *Najpóźniej do dnia rozpoczęcia stosowania, o którym mowa w art. 52 ust. 3 niniejszego rozporządzenia, Komisja i odpowiednie agencje UE, takie jak eu-LISA, wdrożą środki zapewniające możliwość zautomatyzowanego rozpatrywania europejskiego nakazu powrotu w celu zwiększenia skuteczności stosowania art. 9.*
- 9b. *Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o niezbędnych rozwiązaniach prawnych i technicznych wprowadzonych, aby wypełnić obowiązek, o którym mowa w ust. 7, najpóźniej do dnia rozpoczęcia stosowania, o którym mowa w art. 52 ust. 3 niniejszego rozporządzenia.*

Artykuł 8

Wyjątki od obowiązku wydania decyzji nakazującej powrót

1. Właściwe organy państw członkowskich mogą podjąć decyzję o niewydaniu decyzji nakazującej powrót w jednym z następujących przypadków, gdy dany obywatel państwa trzeciego:

- a) został przekazany do innego państwa członkowskiego zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 23a rozporządzenia (UE) 2016/399;
- b) został przekazany do innego państwa członkowskiego na mocy dwustronnych umów lub uzgodnień lub na podstawie współpracy między państwami członkowskimi zgodnie z art. 44;
- c) jest osobą, której nielegalny pobyt wykryto w związku z odprawą graniczną przeprowadzaną przy wyjeździe na granicy zewnętrznej zgodnie z art. 8 rozporządzenia (UE) 2016/399 lub w związku z równoważną kontrolą przeprowadzaną zgodnie z prawem krajowym **w przypadku państw członkowskich niezwiązanych tym rozporządzeniem**, aby uniknąć w jak największym stopniu odroczenia wyjazdu danego obywatela państwa trzeciego.

2. Decyzji nakazującej powrót nie wydaje się w przypadkach, gdy obywatel państwa trzeciego posiada ważny dokument pobytowy, wizę długoterminową lub inne zezwolenie upoważniające do pobytu wydane przez inne państwo członkowskie ■ .

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2, państwo członkowskie wymaga, aby obywatel państwa trzeciego natychmiast udał się na terytorium tego innego państwa członkowskiego. Jeżeli dany obywatel państwa trzeciego nie wypełni tego obowiązku lub gdy natychmiastowy wyjazd danego obywatela państwa trzeciego jest konieczny ze względów porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa narodowego, państwo członkowskie może zwrócić się o współpracę do innych państw członkowskich zgodnie z art. 44 lub wydać decyzję nakazującą powrót zgodnie z art. 7.
4. Decyzji nakazującej powrót nie wydaje się w przypadku *zastosowania* art. 9.

Artykuł 9

Uznawanie i wykonywanie decyzji nakazujących powrót wydanych przez inne państwo członkowskie

1. Państwo członkowskie, w którym dany obywatel państwa trzeciego przebywa nielegalnie („wykonujące decyzję państwo członkowskie”), może uznać ***i wykonać*** wykonalną decyzję nakazującą powrót ***oraz, w stosownych przypadkach, decyzję nakazującą wydalenie,*** wydane wobec tego obywatela państwa trzeciego przez inne państwo członkowskie („wydające decyzję państwo członkowskie”) zgodnie z art. 7 ust. 1 ***i art. 12 ust. 2.***
Wykonanie oparte jest na informacjach zawartych w europejskim nakazie powrotu, o którym mowa w art. 7 ust. 7, i przeprowadza się je zgodnie z krajowymi przepisami i procedurami na podstawie art. 12.

2. **■** Państwa członkowskie *nie są zobowiązane do przyjmowania decyzji administracyjnych lub orzeczeń administracyjnych do celu uznania. Uznanie nie musi mieć postaci procedury administracyjnej ■* .

■

5. Jeżeli państwo członkowskie nie uzna lub nie wykona decyzji nakazującej powrót **lub decyzji nakazującej wydalenie** zgodnie z ust. 1 **■** , państwo to wydaje decyzję nakazującą powrót z **zastrzeżeniem warunków określonych w art. 7 lub decyzję nakazującą wydalenie zgodnie z art. 12 ust. 2.**
6. **Jeżeli zgodnie z ust. 1** państwo członkowskie **uznaje lub wykonuje decyzję nakazującą powrót lub decyzję nakazującą wydalenie**, zawiesza ono **wydalenie**, jeżeli skutki decyzji nakazującej powrót **lub decyzji nakazującej wydalenie są zawieszone** w wydającym decyzję państwie członkowskim, **i może wydać decyzję nakazującą powrót z zastrzeżeniem warunków określonych w art. 7.**

7. Jeżeli wydające decyzję państwo członkowskie ***zawiesi lub*** wycofa decyzję nakazującą powrót lub gdy decyzja nakazująca powrót zostanie unieważniona przez organ ***administracyjny lub sąd lub trybunał***, wykonując decyzję państwo członkowskie wydaje decyzję nakazującą powrót z zastrzeżeniem warunków określonych w art. 7.
8. Wydające decyzję państwo członkowskie przekazuje wykonującemu decyzję państwu członkowskiemu, ***na jego wniosek***, wszystkie dostępne dane i dokumenty niezbędne do ***celów powrotu lub wydalenia*** zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1860 ■ .

-
- 9a. ***Stosowanie art. 9 pozostaje bez uszczerbku dla stosowania wyjątków określonych w art. 8.***
11. ***Przyjmując akt wykonawczy, o którym mowa w art. 7 ust. 8, państwa członkowskie rozpoczynają działania przygotowawcze, które mogłyby ułatwić uznawanie decyzji nakazujących powrót lub decyzji nakazujących wydalenie wydanych przez inne państwo członkowskie, w tym, w stosownych przypadkach, wprowadzają rozwiązania prawne i techniczne w swoich systemach krajowych, zmiany w krajowych systemach informatycznych, odpowiednie szkolenia i działania w ramach projektów pilotażowych.***

12. *W ciągu dwóch lat od dnia rozpoczęcia stosowania, o którym mowa w art. 52 ust. 3 niniejszego rozporządzenia, Komisja ocenia wdrożenie wzajemnego uznawania na podstawie ust. 1 niniejszego artykułu, a w szczególności następujące kwestie:*

- a) czy rozwiązania prawne i techniczne, które umożliwiają udostępnienie europejskiego nakazu powrotu za pośrednictwem systemu informacyjnego Schengen zgodnie z art. 7 ust. 7, zostały wprowadzone przez państwa członkowskie i są skuteczne;***
- b) czy państwa członkowskie wprowadziły rozwiązania prawne i techniczne, które zapewniają automatyczne rozpatrywanie europejskiego nakazu powrotu zgodnie z art. 7 ust. 9;***
- c) skuteczność uznawania i wykonywania decyzji nakazujących powrót i decyzji nakazujących wydalenie;***

- d) *wynikające z tego obciążenie krajowych systemów sądowniczych i administracyjnych oraz*
- e) *wyniki odpowiednich szkoleń i działań w ramach projektów pilotażowych.*

13. *Na podstawie oceny, o której mowa w ust. 12, Komisja przedkłada, w stosownych przypadkach, wnioski ustawodawcze, w tym wszelkie ukierunkowane zmiany mające na celu zapewnienie skutecznych powrotów, z myślą o wprowadzeniu obowiązkowego uznawania i wykonywania wykonalnych decyzji nakazujących powrót i decyzji nakazujących wydalenie wydanych przez inne państwo członkowskie. Jeżeli Komisja nie przedłoży wniosku, musi to uzasadnić.*

Sekcja 3

Zakaz wjazdu

Artykuł 10

Wydawanie zakazu wjazdu

1. Decyzji nakazującej powrót towarzyszy zakaz wjazdu, gdy:
 - a) obywatel państwa trzeciego podlega wydaleniu zgodnie z art. 12;

- b) zobowiązanie do *opuszczenia terytorium państw członkowskich* nie zostało wykonane w terminach określonych zgodnie z *art. 7 ust. 1a–1c*;
 - c) obywatel państwa trzeciego stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa zgodnie z art. 16.
2. W przypadkach innych niż wymienione w ust. 1 właściwe organy *mogą dołączyć* zakaz wjazdu *do* decyzji nakazującej powrót *lub decyzji nakazującej wydalenie*, biorąc pod uwagę istotne okoliczności, w szczególności poziom współpracy ze strony obywatela państwa trzeciego.
3. Zakaz wjazdu wydaje się w ramach decyzji nakazującej powrót *lub decyzji nakazującej wydalenie* lub oddzielnie na piśmie. Obywatel państwa trzeciego jest powiadamiany o zakazie wjazdu w języku, który jest dla niego zrozumiały lub co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla niego zrozumiały. *W tym celu właściwe organy mogą wykorzystywać – w stosownych przypadkach – ujednolicone szablony tłumaczeń lub narzędzia do tłumaczenia wspomaganego maszynowo lub tłumaczenia wygenerowanego maszynowo.*

4. Właściwe organy mogą wydać zakaz wjazdu bez wydawania decyzji nakazującej powrót wobec obywatela państwa trzeciego, który przebywa nielegalnie na terytorium państw członkowskich i którego nielegalny pobyt został wykryty w związku z odprawą graniczną przeprowadzaną przy wyjeździe zgodnie z art. 8 rozporządzenia (UE) 2016/399 ***lub w związku z równoważną kontrolą przeprowadzaną zgodnie z prawem krajowym w przypadku państw członkowskich niezwiązanych tym rozporządzeniem. W takich przypadkach zakaz wjazdu można nałożyć i poinformować o nim po opuszczeniu terytorium państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego, aby uniknąć w jak największym stopniu odroczenia wyjazdu danego obywatela państwa trzeciego.***
- 4a. ***Jeżeli nielegalnie przebywający obywatel państwa trzeciego opuści terytorium państw członkowskich przed wydaniem decyzji nakazującej powrót, właściwe organy mogą nałożyć zakaz wjazdu bez wydania decyzji nakazującej powrót.***

- 4b. *Jeżeli przesłanki do wydania zakazu wjazdu powstały po wydaniu decyzji nakazującej powrót, właściwe organy mogą nałożyć zakaz wjazdu bez wydania nowej decyzji nakazującej powrót.*
5. Właściwe organy mogą wstrzymać się od wydania zakazu wjazdu w indywidualnych przypadkach ze względów humanitarnych, *jeżeli obywatel państwa trzeciego jest ofiarą handlu ludźmi* lub jeżeli obywatel państwa trzeciego należycie współpracuje z właściwymi organami, w tym przystąpił do programu powrotów i reintegracji.
6. Czas trwania zakazu wjazdu określa się z należyтым uwzględnieniem wszystkich istotnych dla danego przypadku okoliczności na okres maksymalnie dziesięciu lat. *Bez uszczerbku dla art. 16 ust. 3 lit. a) zakaz wjazdu może zostać wydany na maksymalny okres 20 lat z wszelkich należycie uzasadnionych powodów, jeżeli uznaje się za konieczne uniemożliwienie obywatelowi państwa trzeciego wjazdu na terytorium państw członkowskich.*

8. Okres obowiązywania zakazu wjazdu rozpoczyna się w dniu, w którym obywatel państwa trzeciego opuścił terytorium państw członkowskich.

Artykuł 11

Cofnięcie, zawieszenie lub skrócenie czasu trwania zakazu wjazdu

1. Zakaz wjazdu może zostać cofnięty lub zawieszony lub jego czas trwania może zostać skrócony *przez państwo członkowskie wydające decyzję* w przypadku, gdy obywatel państwa trzeciego *wykaże, że powrócił dobrowolnie, bez uszczerbku dla ust. 2 i 3.*
2. *Właściwy organ może, jeżeli uzna to za właściwe, cofnąć, zawiesić lub skrócić okres obowiązywania zakazu wjazdu* w uzasadnionych indywidualnych przypadkach, w tym ze względów humanitarnych, z uwzględnieniem wszystkich istotnych okoliczności, *bez uszczerbku dla ust. 3.*

3. Obywatel państwa trzeciego *może przedłożyć dobrze uzasadniony* wniosek o cofnięcie, zawieszenie lub skrócenie okresu obowiązywania zakazu wjazdu, *pod warunkiem że obywatel ten opuścił terytorium, bez uszczerbku dla ust. 4.*
4. *Obywatel państwa trzeciego, któremu wydano zakaz wjazdu na okres przekraczający dziesięć lat zgodnie z art. 10 ust. 6 lub z art. 16 ust. 3 lit. a), może, po upływie dziesięciu lat po opuszczeniu państw członkowskich, zwrócić się do wydającego państwa członkowskiego o weryfikację, czy zakaz wjazdu powinien zostać cofnięty, zawieszony lub skrócony, z należyтым uwzględnieniem wszystkich istotnych okoliczności, w tym, w stosownych przypadkach, tego, czy ten obywatel państwa trzeciego nadal stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa na mocy art. 16 i czy zakaz wjazdu jest nadal konieczny, by nie dopuścić do wjazdu tego obywatela państwa trzeciego na terytorium państw członkowskich. Wniosek o weryfikację powinien być dobrze uzasadniony.*

4a. Państwa członkowskie mogą uzależnić cofnięcie zakazu wjazdu od zwrotu kosztów wydalenia obywatela państwa trzeciego.

Sekcja 4

Wykonanie decyzji nakazującej powrót

Artykuł 12

Wydalenie

1. Państwa członkowskie podejmują wszelkie niezbędne środki, by wydalić obywatela państwa trzeciego, ■ gdy:

-a) obywatel państwa trzeciego nie wywiązał się z obowiązku opuszczenia terytorium zgodnie z art. 7;

a) obywatel państwa trzeciego **nie współpracuje** z organami ■ ;

■

c) obywatel państwa trzeciego jest objęty zakresem art. 16;

d) obywatel państwa trzeciego przenosi się do innego państwa członkowskiego bez zezwolenia, w tym w okresie ustalonym zgodnie z **art. 7**;

da) właściwe organy uznają wydalenie za konieczne i proporcjonalne, zgodnie z prawem krajowym, z powodów innych niż powody wymienione w lit. -a)–d).

- 1a. Żaden z przepisów niniejszego rozporządzenia nie uniemożliwia państwom członkowskim zezwalania na dobrowolny powrót lub ułatwiania dobrowolnego powrotu obywatela państwa trzeciego, który i tak podlega wydaleniu zgodnie z ust. 1, w szczególności jeżeli uznaje się, że prowadzi to do szybszego i skuteczniejszego powrotu.*
- 2. Właściwe organy mogą wydać decyzję nakazującą wydalenie każdego obywatela państwa trzeciego, który podlega powrotowi. Jeżeli wydaje się decyzję nakazującą wydalenie, zostaje ona sporządzona na piśmie i może być zawarta w tej samej decyzji co decyzja nakazująca powrót lub może zostać wydana jako odrębna decyzja administracyjna lub orzeczenie sądowe lub może stanowić część innej decyzji administracyjnej lub innego orzeczenia sądowego.*
- 2a. Jeżeli kraj powrotu nie został jeszcze określony lub jeżeli jest inny niż kraj określony wcześniej, właściwe władze określają – w decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie – co najmniej jeden kraj powrotu, o którym mowa w art. 4 pkt 3, przed przeprowadzeniem wydalenia.*

- 2b.** *Jeżeli wydana zostaje decyzja nakazująca wydalenie, zawiera ona uzasadnienie faktyczne i prawne. Obywatela państwa trzeciego informuje się o dostępnych środkach prawnych i terminach na skorzystanie z tych środków. Decyzję nakazującą wydalenie doręcza się obywatelowi państwa trzeciego możliwie najszybciej, zgodnie z prawem krajowym danego państwa członkowskiego.*
- 2c.** *Jeżeli wydana zostaje decyzja nakazująca wydalenie, obywatelowi państwa trzeciego zapewnia się, na żądanie, pisemne lub ustne tłumaczenie głównych elementów decyzji nakazujących wydalenie, w tym tłumaczenie informacji o dostępnych środkach prawnych, na język, który obywatel państwa trzeciego rozumie lub można w uzasadniony sposób przypuszczać, że jest dla niego zrozumiały. W tym celu właściwe organy mogą wykorzystywać – w stosownych przypadkach – ujednolicone szablony tłumaczeń lub narzędzia do tłumaczenia wspomaganego maszynowo lub tłumaczenia wygenerowanego maszynowo.*

3. *Jeżeli obywatel państwa trzeciego poinformuje o zaistnieniu przesłanek, że wydalenie naruszy zasadę non-refoulement, lub gdy o takich przesłankach dowiedzą się organy państwa członkowskiego, właściwe organy obejmą obywatela państwa trzeciego odpowiednią procedurą, w tym, w stosownych przypadkach, procedurą azylową zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2024/1348, lub zgodnie z prawem krajowym ocenią, czy wydalenie jest zgodne z zasadą non-refoulement* ■ . Dany obywatel państwa trzeciego niezwłocznie przedstawia wszelkie istotne *informacje* dotyczące jego sytuacji osobistej, *aby uzasadnić twierdzenie, że wydalenie naruszałoby zasadę non-refoulement. Właściwe organy mogą posługiwać się wszelkimi wcześniejszymi ocenami ryzyka zawrócenia na granicy lub uwzględniać takie oceny. Kolejną ocenę stwierdzającą, że istnieje ryzyko wydalenia z naruszeniem zasady non-refoulement, przeprowadza się wyłącznie wówczas, gdy zostały należycie wykazane istotne informacje.*

- 3a. *Państwa członkowskie mogą zdecydować, że przestrzeganie zasady non-refoulement może być oceniane przez organ inny niż właściwy organ wydający lub wykonujący decyzję nakazującą powrót.*
4. Zastosowanie środków przymusu w celu zapewnienia wydalenia musi być konieczne i proporcjonalne oraz w żadnym przypadku środki takie nie mogą obejmować użycia siły przekraczającego rozsądne granice. Są one wdrażane zgodnie z prawem krajowym, z poszanowaniem praw podstawowych i należnym szacunkiem dla godności i nietykalności cielesnej danego obywatela państwa trzeciego.
5. Jeżeli wydalenie następuje drogą powietrzną, państwa członkowskie uwzględniają wspólne wytyczne w sprawie postanowień dotyczących tajności w odniesieniu do wspólnych wydań drogą powietrzną, które to wytyczne określono w załączniku do decyzji Rady 2004/573/WE³⁰.

I

³⁰ Decyzja Rady 2004/573/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wspólnych lotów w celu wydalenia z terytorium dwóch lub więcej Państw Członkowskich, obywateli państw trzecich, którzy podlegają indywidualnemu nakazowi wydalenia (Dz.U. L 261 z 6.8.2004, s. 28, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2004/573/oj>).

■ Artykuł 14

Warunki odroczenia wydalenia

1. Wydalenie zgodnie z art. 12 odracza się w następujących okolicznościach:
 - a) jeżeli miałyby ono naruszać zasadę non-refoulement lub
 - b) jeśli obowiązuje zawieszenie decyzji nakazującej powrót zgodnie z art. 28.
2. Wydalenie zgodnie z art. 12 można odroczyć ■, uwzględniając szczególne okoliczności danego przypadku. *Jeżeli istnieje ryzyko ucieczki, można zastosować dodatkowe środki zgodnie z ust. 7.*
3. Wniosek obywatela państwa trzeciego o odroczenie wydalenia musi zawierać odpowiednie uzasadnienie.
4. ■ Państwa członkowskie przekazują danemu obywatelowi państwa trzeciego pisemne potwierdzenie odroczenia *zgodnie z ust. 1 lub ust. 2* i jego praw w okresie *odroczenia*. *Tłumaczenie potwierdzenia może zostać przekazane obywatelowi państwa trzeciego ustnie w języku, który rozumie lub co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla niego zrozumiały, w tym z wykorzystaniem usług tłumaczenia ustnego.*

5. **Odroczenie** wydalenia ■ poddaje się przeglądowi *w przypadku istotnej zmiany okoliczności*.
6. W odniesieniu do sytuacji obywatela państwa trzeciego w okresach, na które odroczone wydalenie, uwzględnia się następujące kwestie, *w tym wypełnienie przez obywatela państwa trzeciego obowiązków określonych w niniejszym rozporządzeniu*:
- a) podstawowe potrzeby;
 - b) utrzymanie jedności rodziny w odniesieniu do członków rodziny znajdujących się na terytorium państw członkowskich;
 - c) opiekę zdrowotną w nagłych wypadkach oraz leczenie chorób w podstawowym zakresie;
 - d) zapewnienie małoletnim dostępu do podstawowego systemu edukacji w zależności od długości ich pobytu;
 - e) szczególne potrzeby osób wymagających szczególnego traktowania.
7. W przypadku odroczenia wydalenia środki określone w **art. 21, 23c i 29** mogą być stosowane po spełnieniu warunków.

Artykuł 15
Monitorowanie wydalenia

Państwa członkowskie zapewniają niezależny *system monitorowania powrotów przymusowych*. Państwa członkowskie *mogą polegać na istniejących mechanizmach monitorowania, takich jak struktury i wiedza fachowa określone na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1356, stosownie do celów niniejszego artykułu.*

Artykuł 16

Powrót obywateli państw trzecich stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa

1. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do obywateli państw trzecich, jeżeli:
 - a) stanowią oni zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa narodowego, *w tym gdy są objęci wpisem na podstawie art. 24 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1861³¹;*

³¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1861 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie odpraw granicznych, zmiany konwencji wykonawczej do układu z Schengen oraz zmiany i uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1987/2006 (Dz.U. L 312 z 7.12.2018, s. 14, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1861/oj>).

- b) istnieją *racjonalne przesłanki*, by sądzić, że popełnili oni poważne przestępstwo, o którym mowa w art. 2 ust. 2 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW³², *lub popełnili przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej dwóch lat na mocy prawa krajowego lub popełnili kilka przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej jednego roku na mocy prawa krajowego skazującego państwa członkowskiego*;
- ba) istnieją *racjonalne przesłanki wskazujące, że osoba ta jest zamieszana w jedno z przestępstw, o których mowa w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/541*³³;

³² Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.U. L 190 z 18.7.2002, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/584/oj).

³³ Dyrektywa (UE) 2017/541 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie zwalczania terroryzmu i zastępująca decyzję ramową Rady 2002/475/WSiSW oraz zmieniająca decyzję Rady 2005/671/WSiSW (Dz.U. L 88 z 31.3.2017, s. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/541/oj>).

c) istnieją **racjonalne** przesłanki wskazujące na zamiar popełnienia przestępstwa zgodnie z **lit. b) i ba)** niniejszego ustępu na terytorium państwa członkowskiego;

ca) istnieją racjonalne przesłanki wskazujące, że stanowią oni inne zagrożenie dla bezpieczeństwa określone w prawie krajowym.

2. Obywatele państw trzecich objęci zakresem niniejszego artykułu podlegają wydaleniu zgodnie z art. 12.

2a. Ust. 1 lit. b), ba) i c) stosuje się do obywateli państw trzecich, jeżeli istnieją racjonalne przesłanki wskazujące, że osoby te podlegają do popełnienia przestępstw lub czynów, o których mowa w tych ustępach, lub w inny sposób uczestniczą w ich popełnianiu.

- 2b. *Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki w celu zapewnienia, aby decyzje nakazujące powrót dotyczące obywateli państw trzecich objętych zakresem stosowania niniejszego artykułu były rozpatrywane i egzekwowane priorytetowo.*
3. Na zasadzie odstępstwa od odpowiednich przepisów niniejszego rozporządzenia obywatele państw trzecich objęci zakresem niniejszego artykułu mogą:
- a) podlegać zakazowi wjazdu wydanemu zgodnie z art. 10 na okres przekraczający maksymalny okres, o którym mowa w art. 10 ust. 6, *lub zakazowi wjazdu na czas nieokreślony, jeżeli jest to uzasadnione i proporcjonalne do zagrożenia dla bezpieczeństwa stwarzanego przez obywatela państwa trzeciego. W takich przypadkach stosuje się przepisy art. 11 ust. 4;*
 - b) zostać umieszczeni w ośrodku detencyjnym zgodnie z art. 29 ust. 3 lit. c);

- c) zostać umieszczeni w więzieniach i – *w miarę możliwości* – być przetrzymywani oddzielnie od zwykłych więźniów;
- d) podlegać detencji na *dodatkowe okresy przekraczające* maksymalny okres, o którym mowa w art. 32 ust. 3, *określone* przez *sąd lub trybunał* z uwzględnieniem okoliczności danego przypadku i *podlegające* kontroli *sądu lub trybunału* co najmniej raz na trzy miesiące.

4. *Jeżeli zagrożeniu dla porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa narodowego, jakie stanowią obywatele państw trzecich, o których mowa w ust. 1 lit. a), nie można skutecznie zaradzić na podstawie niniejszego artykułu, państwa członkowskie mogą przewidzieć inne środki w prawie krajowym. Podejmując stosowną decyzję, państwa członkowskie dopilnowują, aby środki te były konieczne i proporcjonalne z uwzględnieniem wagi zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego lub zagrożenia, jakie stanowi dana osoba.*

- 4a. *Państwa członkowskie mogą opierać się na istniejącej dogłębnej ocenie bezpieczeństwa wszystkich istotnych okoliczności przeprowadzonej przez właściwe organy na poprzednich etapach, w tym w kontekście procedur azylowych, wizowych i kontroli granicznej, w tym kontroli przesiewowej.*

Artykuł 17

Powrót do państwa trzeciego związanego umową lub uzgodnieniem

1. Powroty w rozumieniu art. 4 akapit pierwszy pkt 3 lit. g) nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich wymagają zawarcia umowy lub uzgodnienia z państwem trzecim. Taka umowa lub takie uzgodnienie może zostać zawarte z państwem trzecim wyłącznie wówczas, gdy przestrzegane są międzynarodowe standardy i zasady praw człowieka zgodnie z prawem międzynarodowym, w tym z zasadą non-refoulement.

2. W umowie lub uzgodnieniu, o których mowa w ust. 1, określa się:
- a) procedury mające zastosowanie do **powrotu** nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich z terytorium państw członkowskich do państwa trzeciego, o którym mowa w ust. 1;
 - b) warunki pobytu obywatela państwa trzeciego w państwie trzecim, o którym mowa w ust. 1, w tym odpowiednie obowiązki i zakres odpowiedzialności **stron umowy lub uzgodnienia**;
 - c) **obowiązki państwa trzeciego**, o którym mowa w ust. 1 zdanie drugie;
 - d) **konsekwencje**, jakie należy wyciągnąć w przypadku naruszenia umowy lub uzgodnienia lub istotnej zmiany, które mają negatywny wpływ na sytuację w państwie trzecim.

2a. *Jeżeli w umowie lub uzgodnieniu zgodnie z ust. 1 przewidziano dalszy etap powrotu do kraju powrotu, o którym mowa w art. 4 pkt 3 lit. a)–d), to oprócz elementów wskazanych w ust. 2 w umowie lub uzgodnieniu określa się:*

- a) konsekwencje w przypadku, gdy dalszy etap powrotu nie jest możliwy;*
- b) odpowiednie obowiązki i zakres odpowiedzialności stron umowy lub uzgodnienia;*
- c) konsekwencje, jakie należy wyciągnąć w przypadku istotnej zmiany mającej negatywny wpływ na sytuację w państwie trzecim, o którym mowa w ust. 1;*
- d) niezależny organ lub mechanizm monitorowania skutecznego stosowania umowy lub uzgodnienia.*

Umowa lub uzgodnienie, o których mowa w akapicie pierwszym, mogą zawierać warunki detencji w państwie trzecim, o którym mowa w ust. 1.

3. *Państwa członkowskie przekazują w odpowiednim czasie jednośnym państwowi członkowskim informacje o negocjacjach dotyczących umowy lub uzgodnienia, o których mowa w ust. 1, z państwem trzecim, które posiada wspólną granicę z tymi państwami członkowskimi.* Państwa członkowskie informują Komisję i pozostałe państwa członkowskie *o dwustronnych lub wielostronnych umowach lub uzgodnieniach zawartych zgodnie z ust. 1 przed ich wejściem w życie lub – jeżeli umowa lub uzgodnienie ma być stosowane tymczasowo – przed rozpoczęciem ich tymczasowego stosowania. Komisja i pozostałe państwa członkowskie są również informowane o wszelkich późniejszych zmianach takich umów lub uzgodnień lub o ich zakończeniu.*

4. Małoletnich bez opieki ■ nie odsyła się do państwa trzeciego, o którym mowa w ust. 1.

Sekcja 5

Powrót małoletnich

Artykuł 18

Najlepszy interes dziecka

Stosując przepisy zgodnie z niniejszym rozporządzeniem, właściwe organy uwzględniają przede wszystkim najlepszy interes dziecka.

Artykuł 19

Ocena wieku małoletnich

1. W przypadku gdy w wyniku oświadczeń obywatela państwa trzeciego, dostępnej dokumentacji i innych istotnych przesłanek istnieją wątpliwości co do tego, czy obywatel państwa trzeciego jest małoletni, właściwy organ może zlecić przeprowadzenie oceny **wieku zgodnie z prawem krajowym lub unijnym**. Do takiej oceny **wieku można stosować** art. 25 rozporządzenia (UE) 2024/1348.
2. **Właściwy organ może oprzeć się na istniejącej ocenie wieku przeprowadzonej na wcześniejszych etapach procedury powrotu lub w ramach innych odpowiednich postępowań.**

3. *Państwo członkowskie może uznać wyniki oceny wieku przeprowadzonej w innym państwie członkowskim, jeżeli ocenę wieku przeprowadzono zgodnie z prawem Unii.*
6. *Odmowa poddania się ocenie wieku, w tym badaniu lekarskiemu, nie uniemożliwia organowi rozstrzygającemu kontynuowania procedury powrotu. Odmowa taka może być traktowana jedynie jako domniemanie wzruszalne, że osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową nie jest małoletnia.*

Artykuł 20

Powrót małoletnich bez opieki

1. **■** Odpowiednie podmioty inne niż organy wykonujące decyzję nakazującą powrót udzielają pomocy małoletniemu bez opieki z uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka.
2. Wyznacza się przedstawiciela lub osobę *delegowaną* w celu ochrony najlepszego interesu dziecka do reprezentowania małoletniego bez opieki, oferowania mu pomocy i działania, stosownie do przypadku, w jego imieniu w procesie powrotu. Należy zapewnić, aby wyznaczony przedstawiciel był odpowiednio przeszkolony w zakresie komunikowania się w sposób, który jest przyjazny dziecku i odpowiedni do jego wieku, a także że *może komunikować się, w tym z wykorzystaniem usług tłumaczenia ustnego, w języku zrozumiałym dla małoletniego lub w języku, co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla małoletniego zrozumiały*. Osoba ta *może być* osobą wyznaczoną do działania jako przedstawiciel na podstawie dyrektywy (UE) 2024/1346³⁴, jeżeli została wyznaczona zgodnie z art. 27 tej dyrektywy.

³⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1346 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową (Dz.U. L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

3. Małoletniego bez opieki przesłuchuje się, bezpośrednio albo z udziałem przedstawiciela lub ■ osoby, o której mowa w ust. 2, również w kontekście ustalenia najlepszego interesu dziecka. **Najpóźniej** przed wydaleniem małoletniego bez opieki z terytorium danego państwa członkowskiego, organy tego państwa członkowskiego upewniają się, że zostanie on przekazany członkowi swojej rodziny lub wyznaczonemu opiekunowi albo zostanie umieszczony w odpowiednim ośrodku w kraju powrotu.

Rozdział III

OBOWIĄZKI OBYWATELA PAŃSTWA TRZECIEGO

Artykuł 21

Obowiązek współpracy

1. Obywatele państw trzecich ***przestrzegają obowiązku opuszczenia terytorium państw członkowskich oraz*** mają obowiązek współpracować z właściwymi organami państw członkowskich na wszystkich etapach ***procedury*** powrotu.

- 1a.** Obywatele państw trzecich bez zbędnej zwłoki przekazują właściwym organom informacje na temat wszelkich istotnych zmian w swojej sytuacji istotnych do celów ***niniejszego rozporządzenia***.
- 2.** ***Bez uszczerbku dla obowiązku opuszczenia terytorium państw członkowskich*** obywatele państw trzecich:
- a) pozostają ***do dyspozycji właściwych organów*** na terytorium państwa członkowskiego właściwego w zakresie procedury powrotu, której ***podlegają obywatele*** państw trzecich, nie uciekają, ***w tym*** do innego państwa członkowskiego, ***oraz stawiają się do odjazdu środka transportu w ramach powrotu, zgodnie z ustaleniami właściwego organu;***
 - aa) ***nie utrudniają powrotu fizycznie ani słownie;***

- b) dostarczają ■ bez zbędnej zwłoki wszelkie posiadane przez siebie **lub rzeczywiście możliwe do uzyskania** informacje oraz dokumentację fizyczną **i cyfrową, w tym kopie i zapisy elektroniczne, istotne** dla ustalenia lub weryfikacji tożsamości **lub narodowości bądź** w inny sposób istotne w ramach procedury powrotu ■, w szczególności przedstawiając właściwym organom dokument tożsamości lub dokument podróży bądź współpracując przy uzyskaniu dokumentu tożsamości lub dokumentu podróży;
- c) nie niszczą, **nie przetrzymują** ani nie usuwają w inny sposób ■ dokumentów, informacji oraz dokumentacji, o których mowa w lit. b) niniejszego ustępu, nie używają pseudonimów w celu popełnienia oszustwa, nie dostarczają ustnie ani pisemnie innych fałszywych informacji ani w inny sposób **nie wprowadzają organów w błąd ani** nie sprzeciwiają się procedurze powrotu ■ ;

- d) udzielają wyjaśnienia w przypadku, gdy nie posiadają dokumentu tożsamości lub dokumentu podróży;
- e) dostarczają informacje na temat państw trzecich będących państwami tranzytu, *wykorzystanych tras lub innych państw trzecich, z którymi mogą mieć związki ułatwiające potencjalnie powrót;*
- f) dostarczają dane biometryczne zdefiniowane w *prawie krajowym i prawie Unii, w tym w art. 2 ust. 1 lit. s) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1358*³⁵;
- fa) przestrzegają wymogów dotyczących podróży stosowanych przez przewoźników oraz warunków wjazdu na terytorium ustanowionych przez organy państw trzecich, w tym wymogów zdrowotnych, o ile wymogi te są co do zasady nakładane na podróżnych międzynarodowych;*
- g) *na żądanie właściwych organów* podają dokładne dane kontaktowe, w tym aktualne miejsce zamieszkania, adres, numer telefonu, pod którym można się z nimi skontaktować, oraz, jeżeli jest dostępny, adres poczty elektronicznej;

³⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1358 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania danych biometrycznych w celu skutecznego stosowania rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 i (UE) 2024/1350 i dyrektywy Rady 2001/55/WE oraz w celu identyfikowania nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców, w sprawie występowania z wnioskami o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, w sprawie zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/818 oraz w sprawie uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 (Dz.U. L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

- h) bez zbędnej zwłoki przekazują informacje na temat wszelkich zmian danych kontaktowych, o których mowa w lit. g);
- i) *stosują się do wszelkich środków nałożonych na mocy art. 23 ust. 1 i art. 23c ust. 1* przez cały czas trwania *procedury* powrotu;
- j) dostarczają wszelkie wymagane informacje i oświadczenia w kontekście wniosków złożonych do właściwych organów odpowiednich państw trzecich w celu uzyskania dokumentów podróży i w razie potrzeby współpracują z tymi organami państw trzecich;
- k) ■ stawiają się osobiście lub ■ w drodze wideokonferencji, *zgodnie z wymogami właściwych organów*, przed właściwymi organami krajowymi *lub* organami państw trzecich w miejscu wskazanym przez te organy *w celu uzyskania dokumentów podróży oraz ustalenia tożsamości lub* obywatelstwa;

- l) jeżeli wymagają tego właściwe organy, korzystają z doradztwa dotyczącego powrotów i reintegracji;

la) stosują się do innych właściwych, przewidzianych w prawie krajowym, dodatkowych środków dotyczących powrotów.

Obowiązki nałożone na obywatela państwa trzeciego na podstawie niniejszego artykułu pozostają bez uszczerbku dla obowiązków i środków niezwiązanych z powrotem przewidzianych w prawie krajowym.

3. Informacje i dokumentacja ■ lub, jeżeli nie są dostępne, ich kopie, o których mowa w ust. 2 lit. b), obejmują w szczególności oświadczenia obywateli państw trzecich i wszelkie posiadane przez nich dokumenty dotyczące:

- a) danych, takich jak imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia, płeć i obywatelstwo lub obywatelstwa lub fakt, że obywatel państwa trzeciego jest bezpaństwowcem;

- b) członków ich rodziny i innych danych osobowych obywatela państwa trzeciego, jeżeli są one istotne dla przeprowadzenia procedury powrotu ■ lub dla określenia kraju powrotu;
- c) danych, takich jak rodzaj, numer, termin ważności wszelkich dokumentów tożsamości lub dokumentów podróży obywateli państw trzecich oraz innych dostarczonych przez nich dokumentów, jak również państwo wydające takie dokumenty, które właściwy organ uzna za istotne do celów ich identyfikacji, przeprowadzenia procedury powrotu ■ oraz określenia kraju powrotu;
- d) wszelkich dokumentów pobytowych lub innych zezwoleń upoważniających obywateli państw trzecich do pobytu wydanych przez inne państwo członkowskie lub państwo trzecie;
- e) wszelkich decyzji nakazujących powrót, ***nakazów wydalenia lub zakazów wjazdu*** wydanych przez inne państwo członkowskie;

f) kraju lub krajów oraz miejsca lub miejsc poprzedniego pobytu, tras podróży, **krajów tranzytu** i dokumentów podróży.

4. W przypadku gdy właściwe organy postanowią zachować dowolny dokument, o którym mowa w ust. 2 lit. b), niezbędny do **■** powrotu, zapewniają, aby obywatel państwa trzeciego niezwłocznie otrzymał kserokopie lub **inne odpowiednie dowody zachowania dokumentów**. **W razie dobrowolnego** powrotu **■** właściwe organy zwracają takie dokumenty obywatelowi państwa trzeciego w momencie wyjazdu albo po przybyciu do państwa trzeciego.

5. Obywatel państwa trzeciego pozostaje **do dyspozycji za pomocą** form komunikacji **określonych w prawie krajowym**. Państwa członkowskie ustanawiają w prawie krajowym metodę komunikacji oraz termin, w którym uznaje się wiadomości za dostarczone obywatelowi państwa trzeciego, albo korzystają z systemów cyfrowych opracowanych lub obsługiwanych przez **państwa członkowskie lub** Unię do celów takiej komunikacji.

■

Artykuł 21a
Ryzyko ucieczki

- 1. O ile nie udowodniono inaczej, istnieje ryzyko ucieczki w indywidualnym przypadku, gdy spełnione jest jedno z poniższych kryteriów dotyczących danego nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego:*
- a) obywatel państwa trzeciego wjechał lub przeniósł się bez zezwolenia na terytorium państwa członkowskiego, w tym po tranzyście przez państwo trzecie, lub próbował tego dokonać;*
 - b) obywatel państwa trzeciego podlega decyzji nakazującej powrót wydanej przez państwo członkowskie inne niż państwo członkowskie, na którego terytorium dana osoba aktualnie przebywa nielegalnie, w tym po wykryciu takiego faktu na podstawie wpisów wprowadzonych do systemu informacyjnego Schengen zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1860;*

- c) *obywatel państwa trzeciego nie stosuje się do co najmniej jednego ze środków nałożonych zgodnie z art. 23 ust. 1 i art. 23b ust. 1 lub wyraża albo wykazuje zamiar niezastosowania się;*
- d) *obywatel państwa trzeciego ponownie wjechał na terytorium państw członkowskich, łamiąc obowiązujący zakaz wjazdu.*

2. *W przypadkach nieobjętych ust. 1 ryzyko ucieczki określa się na podstawie oceny okoliczności danego przypadku. Taka ocena obejmuje co najmniej jedno z poniższych kryteriów dotyczących danego nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego:*

- a) *brak miejsca pobytu, brak miejsca stałego pobytu lub wiarygodnego adresu;*
- b) *niewypełnienie obowiązku opuszczenia terytorium państw członkowskich w terminie wyjazdu ustalonym na podstawie art. 7 ust. 1a lit. a);*

- c) gdy termin wyjazdu jest bliski i występują przesłanki wskazujące, że obywatel państwa trzeciego zamierza naruszyć obowiązek współpracy określony w art. 21 ust. 2 lit. a);*
- d) posługiwanie się fałszywymi lub podrobionymi dokumentami tożsamości lub podróży, dokumentami pobytowymi lub wizami lub dokumentami uzasadniającymi warunki wjazdu, zniszczenie lub innego rodzaju pozbycie się takich dokumentów, używanie pseudonimów z zamiarem oszustwa, dostarczanie innych nieprawdziwych informacji w formie ustnej lub pisemnej lub w inny oparty na oszustwie sprzeciw wobec procedury powrotu lub readmisji;*
- e) niekorzystanie z doradztwa w zakresie powrotu i reintegracji, jeżeli wymagają tego właściwe organy;*
- f) obywatel państwa trzeciego nie posiada więzów społecznych, w szczególności więzów rodzinnych, i nie posiada dostatecznych środków utrzymania;*

- g) *nieprzestrzeganie obowiązków wynikających z art. 21 ust. 2 lit. a)–c), e), fa) oraz i)–k), w tym brak współpracy w uzyskiwaniu dokumentów podróży;*
- h) *inne kryteria niż kryteria określone w lit. a)–f), jeżeli przewiduje to prawo krajowe.*

Rozdział IIIa

ŚRODKI WSPIERAJĄCE POWROTY ORAZ ŚRODKI BĘDĄCE ALTERNATYWĄ DLA DETENCJI

Artykuł 23

Dyspozycyjność podczas procesu powrotu

1. *Aby przygotować i zapewnić skuteczny powrót lub w większym stopniu zachęcić do przestrzegania obowiązku opuszczenia terytorium i współpracy, państwa członkowskie mogą zastosować wobec obywatela państwa trzeciego co najmniej jeden z poniższych środków:*
 - a) *obowiązek pozostawania na* określonym obszarze geograficznym na terytorium państwa członkowskiego, po którym może się swobodnie przemieszczać;

- b) obowiązek zamieszkiwania pod określonym adresem lub w miejscu wyznaczonym przez właściwe organy;*
- c) obowiązek zgłaszania się do właściwych organów w określonych terminach osobiście lub w inny sposób, jak określono w prawie krajowym;*
- d) środki inne niż te, o których mowa w lit. a)–c), jeżeli przewidziano je w prawie krajowym.*

2. *Wszelkie środki na podstawie* ust. 1 *stosuje się wyłącznie w zakresie uwzględniającym specjalne potrzeby osób wymagających szczególnego traktowania oraz najlepszy interes dziecka.*

2a. *Środki określone w ust. 1 mogą także zostać nałożone na obywateli państw trzecich, którzy nie mogą zostać wydalen, z powodu braku współpracy z właściwymi organami.*

3. Właściwe organy mogą, na wniosek obywatela państwa trzeciego, udzielić zezwolenia na *czasowe nieprzestrzeganie środka, o którym mowa w ust. 1.*

I

4. *Obywatela państwa trzeciego informuje się, czy udzielono mu zezwolenia, o którym mowa w ust. 3.*
5. Obywatel państwa trzeciego nie musi występować o zezwolenie *na podstawie ust. 3* na stawienie się przed organami lub sądami, *jeżeli w przeciwnym razie naruszałoby to obowiązki określone w ust. 1 oraz jeżeli* obecność tej osoby jest konieczna. Obywatel państwa trzeciego z *wyprzedzeniem* powiadamia właściwe organy o takiej konieczności stawienia się przed organami lub sądami.
6. Decyzje podejmowane zgodnie z ust. 1 lit. b) i c) muszą być sporządzane w formie pisemnej, być proporcjonalne i uwzględniać szczególne okoliczności danego obywatela państwa trzeciego.

7. *Obywatela państwa trzeciego powiadamia się o każdej decyzji o zastosowaniu środków, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, oraz o skutkach nieprzestrzegania tej decyzji, w tym o detencji na podstawie art. 29.*

Artykuł 23a

Czynności dochodzeniowe

1. *Bez uszczerbku dla czynności dochodzeniowych podejmowanych zgodnie z prawem krajowym z innych powodów niezwiązanych z powrotami, właściwe organy państw członkowskich mogą, w razie potrzeby i gdy jest to proporcjonalne i należyście uzasadnione z punktu widzenia przygotowywania lub dopilnowania skutecznego powrotu:*
- a) *przeszukać obywatela państwa trzeciego oraz – z zastrzeżeniem uzyskania wcześniej nakazu sądowego lub, zgodnie z odpowiednim prawem krajowym, nakazu administracyjnego, jeżeli jest to konieczne, proporcjonalne i należyście uzasadnione pilnością takiego przeszukania – jego miejsce zamieszkania lub inne stosowne pomieszczenia;*

- aa) podjąć kroki administracyjne, aby zapewnić przestrzeganie obowiązku dostarczenia danych biometrycznych zgodnie z prawem krajowym, w tym odcisków palców, co może oznaczać konieczność zastosowania – tylko w ostateczności – środków przymusu, jeżeli obywatel państwa trzeciego nie dostarczy danych biometrycznych wymaganych na podstawie art. 21 ust. 2 lit. f);*
 - b) przeszukać i zabezpieczyć rzeczy osobiste, urządzenia elektroniczne i inne istotne obiekty;*
 - c) zastosować inne czynności dochodzeniowe, jeżeli przewidziano je w prawie krajowym.*
- 2. Wszelkie czynności dochodzeniowe na podstawie ust. 1 lit. a)–c) niniejszego artykułu mogą zostać przeprowadzone bez zgody danego obywatela państwa trzeciego.*
- 3. Wszelkie czynności dochodzeniowe podjęte zgodnie z ust. 1 lit. a)–c) niniejszego artykułu odbywają się z poszanowaniem praw podstawowych i podlegają zabezpieczeniom i środkom prawnym przewidzianym w prawie unijnym i krajowym.*

Artykuł 23b

Skutki niewypelniania obowiązku współpracy

- 1. W razie niewypelniania obowiązku współpracy określonego w art. 21 ust. 1 oraz wymogów przewidzianych w art. 21 ust. 2 państwa członkowskie nakładają na danego obywatela państwa trzeciego co najmniej jeden ze środków określonych w art. 23 ust. 1 i mogą nałożyć co najmniej jeden z następujących środków, które powinny być skuteczne i proporcjonalne:*
 - b) odmowa lub obniżenie niektórych świadczeń i zasiłków, jeżeli są przewidziane w prawie krajowym, chyba że uniemożliwi to zaspokojenie podstawowych potrzeb;*
 - c) odmowa lub zmniejszenie zachęt przyznanych w celu wspierania dobrowolnych powrotów, w tym odmowa lub ograniczenie pomocy w programach powrotu i reintegracji zgodnie z art. 46 ust. 3;*

- d) odmowa wydania lub cofnięcie zezwolenia na pracę, jeżeli jest to przewidziane w prawie krajowym;*
- e) przedłużenie okresu obowiązywania zakazu wjazdu do maksymalnego okresu jego obowiązywania zgodnie z art. 10 ust. 6;*
- f) sankcje karne, w tym karę pozbawienia wolności, jeżeli jest to przewidziane w prawie krajowym;*
- g) kary finansowe;*
- h) środki lub konsekwencje inne niż wymienione powyżej, jeżeli jest to przewidziane w prawie krajowym.*

Artykuł 23c

Środki będące alternatywą dla detencji

- 1. Państwa członkowskie mogą nałożyć co najmniej ze środków będących alternatywą dla detencji z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji danego obywatela państwa trzeciego, w tym poziomu ryzyka ucieczki ocenionego zgodnie z art. 21a:*
 - a) złożenie odpowiedniej gwarancji finansowej;*

- b) zastosowanie dozoru elektronicznego;*
- c) inne środki niż określone w lit. a) i b), jeżeli jest to przewidziane w prawie krajowym.*

- 1a. Środki, o których mowa w akapicie pierwszym, mają przede wszystkim na celu zapewnienie skutecznego i terminowego powrotu obywatela państwa trzeciego.*
- 2. W decyzji o zastosowaniu środków, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, podaje się stosowne powody faktyczne i prawne.*
- 3. Obywateli państw trzecich powiadamia się pisemnie o każdej decyzji o zastosowaniu środków, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, oraz o skutkach nieprzestrzegania tej decyzji, w tym o detencji na podstawie art. 29.*
- 4. Państwa członkowskie dopilnowują, aby decyzje podjęte zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu były weryfikowane przez sąd lub trybunał na wniosek zainteresowanej osoby lub z urzędu.*

Rozdział IV
ZABEZPIECZENIA I ŚRODKI PRAWNE

Sekcja 1
Zabezpieczenia proceduralne

Artykuł 24
Prawo do informacji

1. *Właściwe organy dopilnowują, aby informowano* obywateli państw trzecich podlegających procedurze powrotu ■ o następujących kwestiach:
 - a) cel ■ procedury ■ ;
 - b) ■ obowiązki obywateli państw trzecich ■ określone w art. 21 i 23, skutki nieprzestrzegania przepisów zgodnie z *art. 23b i art. 29 ust. 3 lit. e)*, wpis dotyczący powrotu danej osoby w systemie informacyjnym Schengen oraz uznawanie i wykonywanie decyzji nakazującej powrót wydanej przez inne państwo członkowskie zgodnie z art. 9;
 - c) doradztwo i programy w zakresie powrotów i reintegracji zgodnie z art. 46;

d) prawa ■ proceduralne ■ zgodnie z niniejszym rozporządzeniem i prawem krajowym, w szczególności prawo do pomocy prawnej i zastępstwa prawnego zgodnie z art. 25.

2. Informacje podaje się bez zbędnej zwłoki w ■ języku zrozumiałym dla obywatela państwa trzeciego lub w języku, co do którego można zasadnie *zakładać*, że jest dla niego zrozumiały. Informacje *te można przekazywać* w formie standardowych broszur informacyjnych, *na papierze* albo *w formie* elektronicznym *oraz, w stosownych przypadkach, dodatkowo ustnie, z wykorzystaniem tłumaczenia pisemnego lub ustnego*. W przypadku małoletnich *bez opieki* informacje przekazuje się w sposób ■ odpowiedni do wieku, z udziałem ■ przedstawiciela *lub osoby wyznaczonej do pomocy małoletniemu*, o których mowa w art. 20 ust. 2.

- 2a. *Jeżeli właściwy organ przystępuje do wydalenia na podstawie decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie, w której ustalono więcej niż jeden kraj powrotu, obywatela państwa trzeciego informuje się o kraju powrotu, do którego zostanie wydany, z odpowiednim wyprzedzeniem przed wydaleniem.*

Artykuł 25

Pomoc prawna i zastępstwo prawne

1. W przypadku wniesienia zgodnie z art. 27 do **sądu lub trybunału** odwołania lub środka zaskarżenia państwa członkowskie, na wniosek obywatela państwa trzeciego, zapewniają, **by otrzymał on niezbędną** nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne zastępstwo prawne **■** .
2. *Właściwe organy dbają o to, aby małoletnim bez opieki zapewniano zastępstwo i pomoc w taki sposób, by mogli oni korzystać z praw oraz wypełniać obowiązki wynikające z niniejszego rozporządzenia.*

- I
4. Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne zastępstwo prawne zapewniane są przez doradców prawnych lub inne odpowiednio wykwalifikowane osoby, które są dopuszczone lub upoważnione na podstawie prawa krajowego ***do udzielania pomocy*** obywatelowi państwa trzeciego ***lub reprezentowania go, lub przez organizacje pozarządowe akredytowane na mocy prawa krajowego do świadczenia obywatelom państw trzecich usług prawnych lub zastępstwa prawnego.***
 5. Od zapewnienia nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego zastępstwa prawnego w postępowaniu odwoławczym państwa członkowskie mogą odstąpić, w przypadku gdy:
 - a) uznaje się, że obywatel państwa trzeciego ma wystarczające środki, aby zapewnić sobie na własny koszt pomoc prawną i zastępstwo prawne;
 - b) uznaje się, że odwołanie nie ma realnych szans powodzenia lub stanowi nadużycie;

- c) odwołanie lub kontrola sądowa, w tym ponowne rozprawy lub kontrole odwołania, odbywają się w drugiej lub wyższej instancji odwoławczej, jak przewidziano na mocy prawa krajowego;
 - d) obywatel państwa trzeciego otrzymuje już pomoc doradcy prawnego lub jest przez niego reprezentowany.
6. Obywatel państwa trzeciego ubiegający się o nieodpłatną pomoc prawną i zastępstwo prawne musi ujawnić swoją sytuację finansową ***i natychmiast poinformować właściwe organy o wszelkich istotnych zmianach swojej sytuacji finansowej, chyba że prawo krajowe przewiduje nieodpłatną pomoc prawną niezależnie od sytuacji finansowej danej osoby.***
7. Z wyjątkiem wszelkiej pomocy udzielanej małoletnim bez opieki ■ państwa członkowskie mogą:
- a) nakładać ograniczenia pieniężne lub czasowe w zakresie zapewniania nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego zastępstwa prawnego, pod warunkiem że nie są one arbitralne i nie ograniczają w sposób nieuzasadniony dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego zastępstwa prawnego ■ ;

- b) domagać się od obywatela państwa trzeciego całkowitego lub częściowego zwrotu wszelkich poniesionych kosztów, w przypadku gdy w toku procedury sytuacja finansowa obywatela państwa trzeciego poprawi się lub jeżeli decyzja o zapewnieniu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego zastępstwa prawnego została podjęta na podstawie nieprawdziwych informacji przedstawionych przez obywatela państwa trzeciego;
 - c) postanowić, że w odniesieniu do opłat oraz innych kosztów i zwrotów traktowanie obywateli państw trzecich ma być jednakowe, lecz nie korzystniejsze niż traktowanie na ogół przyznawane ich obywatelom w kwestiach związanych z pomocą prawną.
8. Państwa członkowskie ustanawiają szczególne przepisy proceduralne regulujące sposób składania i rozpatrywania wniosków o zapewnienie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego zastępstwa prawnego **w odniesieniu do wnoszenia odwołania lub środka zaskarżenia do sądu lub trybunału zgodnie z art. 27** lub stosują istniejące przepisy dotyczące krajowych roszczeń o podobnym charakterze, pod warunkiem że przepisy te nie uniemożliwiają ani nie utrudniają nadmiernie dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej i do nieodpłatnego zastępstwa prawnego.

9. W przypadku gdy decyzję o niezapewnieniu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego zastępstwa prawnego podejmuje organ, który nie jest *sądem lub trybunałem* i który uzasadnia tę decyzję tym, że odwołanie nie ma realnych szans powodzenia lub stanowi nadużycie, osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową ma prawo do skutecznego środka prawnego przed *sądem lub trybunałem* przeciwko tej decyzji. ■
10. Państwa członkowskie mogą zapewnić nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne zastępstwo prawne w procedurze administracyjnej zgodnie z prawem krajowym.

Sekcja 2

Środki prawne

Artykuł 26

Prawo do skutecznego środka prawnego

1. Danemu obywatelowi państwa trzeciego zapewnia się skuteczny środek prawny do zaskarżenia decyzji, o których mowa w art. 7 ust. 1, art. 10 i art. 12 ust. 2, przed *sądem lub trybunałem* właściwym *zgodnie z prawem krajowym*.

2. Skuteczny środek prawny przewiduje pełne rozpatrzenie ■ zarówno okoliczności faktycznych, jak i kwestii prawnych.
3. *Jeżeli materiały zawarte w aktach sprawy przedstawionych sądowi lub trybunałowi odpowiedzialnemu za środek prawny przeciwko decyzji nakazującej powrót lub decyzji nakazującej wydalenie, uzupełnione lub wyjaśnione w następstwie przeprowadzonego postępowania kontradyktoryjnego, pozwalają sądzić, że mogła zostać naruszona zasada non-refoulement, weryfikuje się zgodność z wymogami wynikającymi z zasady non-refoulement.*
4. *Unieważnienie lub cofnięcie innego niż istotny elementu decyzji nakazującej powrót nie skutkuje unieważnieniem ani cofnięciem pozostałej części danej decyzji.*

Artykuł 27

Odwołanie do właściwego *sądu lub trybunału*

1. Do celów *stosowania niniejszego rozporządzenia* państwa członkowskie określają w swoim prawie krajowym ■ termin ■ wniesienia odwołania przed *sąd lub trybunał* pierwszej instancji, *który* wynosi maksymalnie 14 dni.

Państwa członkowskie, które do dnia ... [dzień wejścia w życie niniejszego rozporządzenia] określiły w swoim prawie krajowym terminy wniesienia odwołania, które wynoszą 30 dni lub dłużej, mogą nie stosować akapitu pierwszego. Jeżeli państwa członkowskie zdecydują się go nie stosować, termin, o którym mowa w akapicie pierwszym, nie przekracza 30 dni.

2. *Termin*, o którym mowa w ust. 1, zaczyna biec w dniu, w którym obywatel państwa trzeciego został powiadomiony o którejkolwiek z decyzji, o których mowa w art. 7 *ust. 1*, art. 10 i art. 12 *ust. 2*, lub *w dniu, w którym zgodnie z prawem krajowym uznaje się, że został o takiej decyzji powiadomiony.*

3. W przypadku gdy decyzja nakazująca powrót opiera się na tym samym akcie co decyzja o odmowie lub zakończeniu legalnego pobytu lub została wydana w tym samym akcie co decyzja o odmowie lub zakończeniu legalnego pobytu, termin odwołania się od decyzji nakazującej powrót może być taki sam jak termin przewidziany w prawie krajowym na odwołanie się od decyzji o zakończeniu lub odmowie legalnego pobytu.
4. Jeżeli zakaz wjazdu **lub decyzja nakazująca wydalenie** zostają wydane wraz z decyzją nakazującą powrót, o której mowa w art. 7, można się od **nich** odwołać łącznie z odwołaniem od tej decyzji nakazującej powrót, do tego samego **sądu lub trybunału** i w ramach tego samego postępowania ■ i w tych samych terminach. Jeżeli zakaz wjazdu **lub decyzja nakazująca wydalenie** zostają wydane oddzielnie od decyzji nakazującej powrót lub stanowią jedyną decyzję podlegającą odwołaniu, można się od nich odwołać oddzielnie. ■

Artykuł 28
Skutek zawieszający

1. *Chociaż niniejsze rozporządzenie nie przewiduje automatycznego skutku zawieszającego odwołania, państwa członkowskie dopilnowują, przy pełnym poszanowaniu art. 47 Karty, aby właściwy sąd lub trybunał pierwszej instancji mogły zawiesić wydalenie przed wykonaniem decyzji wydanych zgodnie z art. 7 i art. 12 ust. 2. Wydalenie może zostać zawieszone na wniosek danego obywatela państwa trzeciego na okres przewidziany na wniesienie odwołania zgodnie z art. 27 lub, jeżeli wniesiono odwołanie, do czasu rozpatrzenia takiego odwołania, chyba że prawo krajowe stanowi również, że wykonanie takiej decyzji może zostać zawieszone z urzędu. Pozostaje to bez uszczerbku dla przepisów prawa krajowego, zgodnie z którymi środki prawne wnoszone przed sądem lub trybunałem pierwszej instancji mają automatyczny skutek zawieszający.*

- 1a.** *Przy ocenie wniosku, o którym mowa w ust. 1, sąd lub trybunał może opierać się na materiale zawartym w aktach sprawy mu przedstawionych, w tym na ocenie istotnych okoliczności, którą przeprowadzono na poprzednich etapach procedury powrotu oraz, w stosownych przypadkach, procedury azylowej.*

- 3.** W przypadku wniesienia kolejnego odwołania od pierwszej lub kolejnej decyzji w sprawie odwołania **wydalenie** nie ulega zawieszeniu, chyba że **zgodnie z prawem krajowym takie środki prawne mają skutek zawieszający lub** obywatel państwa trzeciego wystąpi z wnioskiem o zawieszenie, a właściwy **sąd lub trybunał** podejmie decyzję o jego przyznaniu, z należyтым uwzględnieniem szczególnych okoliczności danego przypadku.

Rozdział V

■ DETENCJA

Artykuł 29

Podstawy do zastosowania detencji

1. Państwa członkowskie mogą umieścić obywatela państwa trzeciego w ośrodku detencyjnym zgodnie z niniejszym rozporządzeniem na podstawie indywidualnej oceny danego przypadku i wyłącznie w zakresie, w jakim detencja jest proporcjonalna.
2. Państwa członkowskie mogą umieścić obywatela państwa trzeciego w ośrodku detencyjnym wyłącznie w celu **powrotu, w tym** przygotowania powrotu, **readmisji lub** przeprowadzenia procesu wydalenia.
3. Umieszczenie obywatela państwa trzeciego w ośrodku detencyjnym może nastąpić na co najmniej jednej z następujących podstaw:
 - a) ryzyko ucieczki określone zgodnie z art. 21a;
 - b) obywatel państwa trzeciego unika **readmisji**, przygotowania do powrotu lub ■ wydalenia lub je utrudnia;
 - c) obywatel państwa trzeciego stwarza ryzyko dla bezpieczeństwa zgodnie z art. 16;

- d) w celu ustalenia lub weryfikacji jego tożsamości lub obywatelstwa;
- e) *nieprzestrzeganie obowiązków wynikających z art. 21 ust. 2 lit. a)–c), e), fa) oraz i)–k), w tym brak współpracy w uzyskiwaniu dokumentów podróży;*
- f) *inne istotne podstawy związane z powrotem, przewidziane w prawie krajowym, w celu zapewnienia skutecznych procedur powrotu, które są konieczne i proporcjonalne.*

5. Decyzja o zastosowaniu detencji wydawana jest przez organy administracyjne lub sądowe. Detencję nakazuje się w drodze pisemnej decyzji z podaniem powodów faktycznych i prawnych stanowiących jej podstawę, jak również informacji o dostępnych środkach prawnych. O decyzji ***powiadamia się*** obywatela państwa trzeciego ***ustnie lub pisemnie*** w języku, który obywatel państwa trzeciego rozumie lub można w uzasadniony sposób przypuszczać, że jest dla niego zrozumiały, ***w tym z wykorzystaniem usług tłumaczenia ustnego lub pisemnego.***

6. Podczas umieszczania obywatela państwa trzeciego w ośrodku detencyjnym zgodnie z ust. 2 państwa członkowskie biorą pod uwagę [] , *czy* jest on osobą wymagającą szczególnego traktowania.

[]

Artykuł 32

Okres detencji

1. Detencja trwa jak najkrócej i dopóki *istnieją podstawy* określone w ust. 29 i jest to konieczne do zapewnienia *faktycznego i* skutecznego powrotu *obywatela państwa trzeciego*.
2. Jeżeli okaże się, że *podstawy* określone w art. 29 przestały już istnieć, [] obywatel państwa trzeciego zostaje zwolniony *z ośrodka detencyjnego zgodnie z niniejszym rozporządzeniem*. Takie zwolnienie nie wyklucza zastosowania środków [] zgodnie z *art. 23 i art. 23c*.

3. Okres detencji w ■ państwie członkowskim nie może przekraczać 12 miesięcy. ■ Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że procedura powrotu potrwa dłużej ze względu na brak współpracy ze strony danego obywatela państwa trzeciego lub opóźnienia w uzyskiwaniu niezbędnej dokumentacji od państw trzecich *albo z powodu innych nadzwyczajnych okoliczności, o których mowa w prawie krajowym, detencję można stosować przez dłuższy okres, który nie może jednak przekroczyć 24 miesięcy w danym państwie członkowskim.*

Jeżeli obywatel państwa trzeciego przeniósł się do innego państwa członkowskiego, a jego postępowanie stanowi podstawę do zastosowania detencji, o której to podstawie mowa w art. 29 ust. 3, stosuje się nowy okres detencji.

- 3a. *Po upływie maksymalnego okresu detencji wynoszącego 24 miesiące, o którym mowa w ust. 3, detencja może być stosowana przez dodatkowe okresy nieprzekraczające 6 miesięcy, zawsze gdy istnieje ryzyko ucieczki i gdy pojawiły się uzasadnione przesłanki wydalenia z powodu co najmniej jednej z następujących zmian okoliczności:*

- a) nowe istotne informacje na temat tożsamości obywatela państwa trzeciego;*
- b) uzyskano dokument podróży lub można zasadnie przypuszczać, że został uzyskany w wyniku zmiany okoliczności;*
- c) poprawiła się współpraca z danym państwem trzecim.*

Umieszczając obywatela państwa trzeciego w ośrodku detencyjnym zgodnie z niniejszym ustępem, państwo członkowskie traktuje taki przypadek priorytetowo, aby stosować detencję jak najkrócej.

- 4. Upływ *maksymalnych okresów* detencji zgodnie z ust. 3 i 3a nie wyklucza zastosowania środków zgodnie z art. 23 i art. 23c.
- 5. *Jeżeli obywatel państwa trzeciego współpracuje w sprawie powrotu w trakcie stosowania detencji, dobrowolny powrót danego obywatela państwa trzeciego organizuje się w stosownych przypadkach bez zbędnej zwłoki. Detencja może, w stosownych przypadkach, być stosowana do czasu wyjazdu w celu organizacji skutecznego powrotu w kontekście ust. 3 i 3a.*

Artykuł 33

Przegląd decyzji o zastosowaniu detencji

1. ***Państwa członkowskie dopilnowują, by*** detencję poddawano przeglądowi ■ co najmniej raz na *sześć* miesięcy na wniosek danego obywatela państwa trzeciego albo z urzędu.
2. ***Państwa członkowskie dopilnowują, by*** detencję zastosowaną wobec małoletnich bez opieki poddawano przeglądowi z urzędu ■ co najmniej raz na trzy miesiące ***lub na wniosek danego małoletniego bez opieki albo jego przedstawiciela wyznaczonego na podstawie art. 20 ust. 2.***
3. W przypadku gdy decyzję o zastosowaniu lub przedłużeniu detencji wydały organy administracyjne, państwa członkowskie ■ :
 - a) ***dopilnowują, aby decyzja o*** kontroli sądowej zgodności detencji z prawem podejmowana była jak najszybciej ***w terminie określonym w prawie krajowym*** po rozpoczęciu detencji ■ ; lub

- b) **przyznają** danemu obywatelowi państwa trzeciego ■ prawo do wszczęcia postępowania, w ramach którego zgodność detencji z prawem podlega kontroli sądowej, której ■ rozstrzygnięcie następuje jak najszybciej **w terminie określonym w prawie krajowym** po wszczęciu danego postępowania ■ . W takich przypadkach państwa członkowskie natychmiast po zastosowaniu detencji informują danego obywatela państwa trzeciego o możliwości wszczęcia takiego postępowania.

Jeżeli obywatel państwa trzeciego został umieszczony w ośrodku detencyjnym na okres przekraczający maksymalny okres stosowania środka detencyjnego wynoszący 24 miesiące na podstawie art. 32 ust. 3a, a przedłużenie to przekracza 3 miesiące, środek detencyjny podlega kontroli sądu lub trybunału co najmniej raz na trzy miesiące.

Artykuł 34

Warunki stosowania detencji

1. Detencję ■ odbywa się *co do zasady* w specjalnych ośrodkach, w tym w wyspecjalizowanych oddziałach innych ośrodków. Jeżeli państwo członkowskie nie może zapewnić detencji w takich ośrodkach i jest zmuszone do wykorzystania w tym celu zakładu karnego, obywatele państw trzecich przetrzymywani są, *w miarę możliwości*, oddzielnie od zwykłych więźniów.
2. Obywatele państw trzecich umieszczeni w ośrodku detencyjnym mają dostęp do przestrzeni na wolnym powietrzu. *Dostęp do przestrzeni na wolnym powietrzu może być ograniczony do wyznaczonego okresu, jeżeli jest to konieczne i proporcjonalne do zapewnienia dobrze funkcjonującego ośrodka detencyjnego.*
3. Obywatelom państwa trzeciego umieszczonym w ośrodku detencyjnym należy – na ich wniosek – umożliwić kontakt w odpowiednim czasie z ich pełnomocnikami prawnymi, członkami rodziny i właściwymi organami konsularnymi.

4. Szczególną uwagę zwraca się na specjalne potrzeby osób wymagających szczególnego traktowania umieszczonych w ośrodku detencyjnym ■ . Obywatelom państw trzecich umieszczonym w ośrodku detencyjnym zapewnia się opiekę zdrowotną w nagłych wypadkach oraz leczenie chorób w podstawowym zakresie.
5. Przedstawiciele prawni, członkowie rodziny, właściwe organy konsularne oraz odpowiednie i właściwe organizacje i podmioty krajowe, międzynarodowe i pozarządowe mają możliwość wizytowania ośrodków detencyjnych i kontaktowania się z obywatelami państw trzecich oraz odwiedzenia ich w warunkach zapewniających poszanowanie prywatności. Takie wizyty mogą podlegać zezwoleniu *i innym odpowiednim warunkom, w tym uprzedniemu wydaniu odpowiedniego poświadczenia bezpieczeństwa wydanego przez właściwy organ zgodnie z prawem krajowym. Państwa członkowskie mogą nałożyć ograniczenia takiego dostępu na mocy prawa krajowego, jeżeli takie ograniczenia są obiektywnie niezbędne ze względów bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zarządzania administracyjnego ośrodkiem.*

6. Obywatele państw trzecich umieszczeni w ośrodku detencyjnym są informowani ■ o zasadach pobytu w ośrodku oraz o swoich prawach i obowiązkach ■ w języku dla nich zrozumiałym *lub w języku, co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla nich zrozumiałe*. Informacje te obejmują również informację o przysługującym im prawie, zgodnie z prawem krajowym, do kontaktowania się z osobami lub podmiotami, o których mowa w ust. 3 i 5.

6a. Wobec obywateli państw trzecich uznanych za stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa zgodnie z art. 16 mogą zostać zastosowane zaostrzone rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa w ośrodkach detencyjnych, w tym bardziej rygorystyczne środki oddzielenia lub zwiększony nadzór, przez okres absolutnie niezbędny do zarządzania ryzykiem i ułatwienia ich powrotu.

Artykuł 35

Warunki stosowania detencji wobec małoletnich *bez opieki* i rodzin z *małoletnimi*

1. Małoletni bez opieki oraz rodziny z małoletnimi umieszczane są w ośrodku detencyjnym wyłącznie w ostateczności i na jak najkrótszy odpowiedni czas z uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka.
2. ■ Małoletnim bez opieki *i rodzinom z małoletnimi* zapewnia się *w okresie detencji* oddzielne zakwaterowanie, gwarantujące im odpowiednią prywatność. Infrastruktura musi być dostosowana do potrzeb *małoletnich oraz do ich* wieku i ■ płci ■ , a tamtejszy personel musi być odpowiednio przeszkolony.
3. Małoletni przebywający w ośrodku detencyjnym mają możliwość uczestniczenia w wolnym czasie w zajęciach, w tym w grach i zajęciach rekreacyjnych odpowiednich do ich wieku, oraz mają dostęp do edukacji *lub zajęć edukacyjnych* w formie dostosowanej do okresu detencji.

Rozdział VI
READMISJA

Artykuł 36

■ Readmisja

1. ***W razie potrzeby*** po wydaniu ■ decyzji nakazującej powrót ■ właściwe organy – ***w razie potrzeby*** przy wsparciu Fronteksu – ■ wszczynają ■ readmisję, ***w tym, w stosownych przypadkach, w związku z potwierdzeniem obywatelstwa obywatela państwa trzeciego, wydania dokumentu podróży obywatelowi państwa trzeciego oraz organizacji operacji powrotowej.***

■ W stosownych przypadkach europejski powrotowy dokument podróży wykorzystuje się zgodnie z mającym zastosowanie instrumentem readmisji i rozporządzeniem (UE) 2016/1953³⁶.

- 7. W ■ readmisję w państwach trzecich zaangażowani są wyspecjalizowani unijni urzędnicy łącznikowi ds. powrotów finansowani przez Unię. Urzędnicy ci należą do struktury delegatur Unii i ściśle współpracują z Komisją w zakresie realizacji odpowiednich priorytetów polityki Unii.

³⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1953 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie ustanowienia europejskiego dokumentu podróży do celów powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz uchylające zalecenie Rady z dnia 30 listopada 1994 r. (Dz.U. L 311 z 17.11.2016, s. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1953/oj>).

Artykuł 37a***Wymiar zewnętrzny i współpraca z państwami trzecimi***

Unia i państwa członkowskie dbają o to, aby wymiar zewnętrzny polityki powrotowej stanowił integralną część kompleksowego podejścia do zarządzania migracją.

W przypadku stwierdzenia braku współpracy ze strony państwa trzeciego lub w przypadku gdy co najmniej jedno państwo członkowskie napotyka trudności we współpracy z państwem trzecim w zakresie readmisji, Unia i państwa członkowskie wprowadzają odpowiednie środki, w tym stosowanie warunkowości w odniesieniu do wszystkich odpowiednich polityk i narzędzi, takich jak polityka wizowa, a także handel i rozwój, jak przewidziano w regulujących je aktach ustawodawczych Unii i w odniesieniu do związanych nimi państw członkowskich, w celu wspierania przewidywalnych i skutecznych procedur powrotu z państwami trzecimi oraz zapewnienia skutecznej i trwałej współpracy w zakresie readmisji.

Rozdział VII
UDOSTĘPNIANIE I PRZEKAZYWANIE DANYCH OSOBOWYCH

Artykuł 38

Wymiana informacji między państwami członkowskimi

1. Państwa członkowskie wykorzystują wszelkie odpowiednie sposoby współpracy i wymiany informacji w celu wykonania niniejszego rozporządzenia.
2. Wymiana informacji odbywa się na wniosek państwa członkowskiego i może następować wyłącznie między właściwymi organami państw członkowskich.
3. Państwa członkowskie przekazują sobie wzajemnie, *na wniosek, dostępne* informacje dotyczące osoby objętej zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia do celów przeprowadzenia procedury powrotu ■ i udzielenia pomocy w *powrocie i* reintegracji.
4. W przypadku gdy informacje, o których mowa w ust. 3, mogą być wymieniane za pośrednictwem systemów informacyjnych UE, o których mowa w art. 4 pkt 15 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/818³⁷, lub za pośrednictwem informacji uzupełniających zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2018/1860, informacje takie, *co do zasady*, wymienia się wyłącznie za pomocą tych środków.

³⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/818 z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie ustanowienia ram interoperacyjności systemów informacyjnych UE w obszarze współpracy policyjnej i sądowej, azylu i migracji oraz zmieniające rozporządzenia (UE) 2018/1726, (UE) 2018/1862 oraz (UE) 2019/816 (Dz.U. L 135 z 22.5.2019, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/818/oj>).

5. *We wniosku o informacje podaje się* podstawy, na których jest oparty.
6. Informacje, o których mowa w ust. 3, *mogą obejmować* w szczególności:
- a) informacje niezbędne do ustalenia tożsamości obywatela państwa trzeciego oraz, w stosownych przypadkach, tożsamości członków jego rodziny, krewnych i innych osób należących do rodziny ■ ;
 - b) informacje dotyczące danych biometrycznych pobranych od obywatela państwa trzeciego zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2024/1358 ■ ;
 - c) informacje dotyczące obywatelstwa i *wszelkich* dokumentów podróży obywatela państwa trzeciego ■ ;
 - d) informacje dotyczące miejsca zamieszkania obywatela państwa trzeciego, odbyte trasy, języki, którymi dana osoba się posługuje, i dane kontaktowe (adresy poczty elektronicznej i numery telefonów);

- e) informacje o *każdym statusie pobytu lub zezwoleniu na pobyt, w tym o dokumentach pobytu lub wizach – a także o wszelkich dotyczących ich wnioskach lub o przedłużeniach ich ważności* – wydanych przez państwo członkowskie lub państwo trzecie;
- f) informacje związane z operacją powrotową obywatela państwa trzeciego ■ ;
- g) informacje dotyczące reintegracji obywatela państwa trzeciego, *w stosownych przypadkach, w tym informacje na temat konieczności zapewnienia szczególnego traktowania*;
- h) podstawy wszelkich decyzji nakazujących powrót podjętych wobec obywatela państwa trzeciego;
- ha) *informacje na temat przestrzegania przez obywatela państwa trzeciego obowiązków wynikających z art. 21 lub stosowania się do środków, o których mowa w art. 23*;
- i) informacje o tym, czy obywatela państwa trzeciego umieszczono w ośrodku detencyjnym, czy też zastosowano wobec niego środki będące alternatywą dla detencji;

- j) informacje z rejestrów karnych lub związane z zagrożeniem dla porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa narodowego, które stwarza obywatel państwa trzeciego;
 - k) informacje na temat konieczności zapewnienia szczególnego traktowania, potrzeb zdrowotnych i medycznych obywatela państwa trzeciego.
7. Państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, jest zobowiązane do udzielenia odpowiedzi jak najszybciej, jednak nie później niż w ciągu **dwóch** tygodni.
- 7a. *Brak odpowiedzi, niepełna odpowiedź lub spóźniona odpowiedź ze strony państwa członkowskiego na wniosek złożony na podstawie niniejszego artykułu nie uniemożliwiają ani nie opóźniają wykonania decyzji nakazującej powrót lub nakazu wydalenia wydanych przez inne państwo członkowskie. Państwo członkowskie składające wniosek może działać na podstawie informacji, którymi już dysponują jego właściwe organy, zgodnie z prawem Unii i prawem krajowym.***

8. Informacje uzyskane w ramach wymiany mogą być wykorzystywane jedynie do celów określonych w ust. 3. W każdym państwie członkowskim takie informacje, w zależności od ich rodzaju i uprawnień organu otrzymującego, mogą być przekazywane wyłącznie organom lub organom sądowym, którym powierzono przeprowadzenie procedury powrotu, readmisji lub udzielanie pomocy w reintegracji.
9. *Państwa członkowskie przekazują sobie wzajemnie, na wniosek, oryginały dokumentów podróży obywatela państwa trzeciego, jeżeli dokument podróży jest niezbędny do zapewnienia powrotu.*

Artykuł 39

Przekazywanie państwom trzecim danych dotyczących obywateli państw trzecich do celów *powrotu*, readmisji i reintegracji

1. Bez uszczerbku dla art. 40 oraz 41, dane, o których mowa w art. 38 ust. 6 lit. a)–h), mogą być przetwarzane i przekazywane przez właściwy organ oraz – w stosownych przypadkach – przez Frontex właściwemu organowi państwa trzeciego *lub stronom* trzecim *właściwym w zakresie udzielania pomocy w reintegracji lub w zakresie innych zadań związanych z przeprowadzeniem powrotu, takim jak linie lotnicze i dostawcy usług medycznych, w przypadku gdy jest to niezbędne do celów powrotu, readmisji lub reintegracji.*

3. Państwa członkowskie i Frontex przekazujące dane osobowe na podstawie ust. 1 ■■ zapewniają, aby takie przekazywanie danych było zgodne odpowiednio z rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2016/679 i rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2018/1725.
4. W przypadku gdy przekazania danych dokonuje się zgodnie z ust. 1 ■■, takie przekazanie jest dokumentowane, a dokumentacja udostępniana jest na żądanie właściwemu organowi nadzorczemu ustanowionemu zgodnie z art. 51 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2016/679 i art. 52 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2018/1725, z podaniem daty i godziny przekazania danych oraz informacji o właściwym organie otrzymującym państwa trzeciego. ***Dokumentacja ta ogranicza się do informacji absolutnie niezbędnych do wykazania zgodności z podstawą prawną przekazania i nie pociąga za sobą dodatkowych obowiązków sprawozdawczych dla państw członkowskich.***

Artykuł 40

Przekazywanie państwom trzecim danych dotyczących wyroków skazujących wydanych wobec obywateli państw trzecich do celów **powrotu**, readmisji i reintegracji

1. Dane dotyczące jednego lub **większej liczby** wyroków skazujących wydanych wobec obywatela państwa trzeciego mogą być przetwarzane i przekazywane w indywidualnych przypadkach przez właściwy organ oraz – w stosownych przypadkach – przez Frontex właściwemu organowi państwa trzeciego **lub stronom trzecim właściwym w zakresie udzielania pomocy w reintegracji lub w zakresie innych zadań związanych z przeprowadzeniem powrotu**, jeżeli spełnione są następujące warunki:
 - a) obywatel państwa trzeciego, którego dane osobowe są przekazywane, został skazany w ciągu ostatnich 25 lat za przestępstwo terrorystyczne lub w ciągu ostatnich 15 lat za jakiegokolwiek inne przestępstwo wymienione w załączniku do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240³⁸ **lub popełnił przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej dwóch lat na mocy prawa krajowego skazującego państwa członkowskiego lub popełnił kilka przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej jednego roku na mocy prawa krajowego skazującego państwa członkowskiego**;

³⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 z dnia 12 września 2018 r. ustanawiające europejski system informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS) i zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1077/2011, (UE) nr 515/2014, (UE) 2016/399, (UE) 2016/1624 i (UE) 2017/2226 (Dz.U. L 236 z 19.9.2018, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1240/oj>).

- b) przekazanie danych jest niezbędne do celów *powrotu*, readmisji *lub zapewnienia dostosowanej do potrzeb i niefinansowej pomocy w reintegracji*;

■

- d) ■ właściwy organ *sprawdził* oraz – w stosownych przypadkach – Frontex upewnił się, że przekazanie danych nie stwarza ryzyka naruszenia zasady non-refoulement;
- e) ■ właściwy organ *sprawdził* oraz – w stosownych przypadkach – Frontex upewnił się, że przekazanie danych nie stwarza ryzyka naruszenia art. 50 Karty.

- 3. Państwa członkowskie i Frontex przekazujące dane osobowe na podstawie ust. 1 lub 2 zapewniają, aby takie przekazywanie danych było zgodne odpowiednio z rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2016/679 i rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2018/1725.

4. W przypadku gdy przekazania danych dokonuje się zgodnie z ust. 1 **■** , takie przekazanie jest dokumentowane, a dokumentacja udostępniana jest na żądanie właściwemu organowi nadzorczemu ustanowionemu zgodnie z art. 51 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2016/679 i art. 52 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2018/1725, z podaniem daty i godziny przekazania danych oraz informacji o właściwym organie otrzymującym państwa trzeciego, a także uzasadnienia, że przekazanie danych spełnia warunki określone w ust. 1 **■** , oraz przekazanych danych osobowych. ***Dokumentacja ta ogranicza się do informacji absolutnie niezbędnych do wykazania zgodności z podstawą prawną przekazania i nie pociąga za sobą dodatkowych obowiązków sprawozdawczych dla państw członkowskich.***

Artykuł 41

Przekazywanie danych dotyczących zdrowia obywateli państw trzecich państwom trzecim w celu przeprowadzenia operacji powrotowej i reintegracji

1. Dane dotyczące pomocy medycznej udzielanej obywatelom państw trzecich podczas operacji powrotowej mogą być przetwarzane i przekazywane w indywidualnych przypadkach przez właściwy organ oraz – w stosownych przypadkach – przez Frontex właściwemu organowi państwa trzeciego ***lub stronom trzecim właściwym w zakresie udzielania pomocy w reintegracji lub w zakresie innych zadań związanych z przeprowadzeniem powrotu, takim jak dostawcy usług medycznych***, jeżeli spełnione są następujące warunki:
 - a) przekazanie danych jest niezbędne do celów przeprowadzenia operacji powrotowej;
■
 - c) **■** właściwy organ ***sprawdził*** oraz – w stosownych przypadkach – Frontex upewnił się, że przekazanie danych nie stwarza ryzyka naruszenia zasady non-refoulement.

2. Dane dotyczące zdrowia obywateli państw trzecich *i ich potrzeb medycznych* mogą być przetwarzane i przekazywane w indywidualnych przypadkach przez właściwy organ oraz – w stosownych przypadkach – przez Frontex stronie trzeciej właściwej w zakresie udzielania pomocy w reintegracji *lub w zakresie innych zadań związanych z przeprowadzeniem powrotu*, jeżeli spełnione są następujące warunki:
- a) przekazanie danych jest niezbędne do celów zapewnienia pomocy w reintegracji, o której mowa w art. 46, dostosowanej do potrzeb medycznych obywatela państwa trzeciego;
 - b) obywatel państwa trzeciego, którego dane osobowe są przekazywane, ■ wyraził zgodę na takie przekazanie.
3. Państwa członkowskie i Frontex przekazujące dane osobowe na podstawie ust. 1 lub 2 zapewniają, aby takie przekazywanie danych było zgodne odpowiednio z rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2016/679 i rozdziałem V rozporządzenia (UE) 2018/1725.

4. W przypadku gdy przekazania danych dokonuje się zgodnie z ust. 1 lub 2, takie przekazanie jest dokumentowane, a dokumentacja udostępniana jest na żądanie właściwemu organowi nadzorcemu ustanowionemu zgodnie z art. 51 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2016/679 i art. 52 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2018/1725, z podaniem daty i godziny przekazania danych oraz informacji o właściwym organie otrzymującym państwa trzeciego, a także uzasadnienia, że przekazanie danych spełnia warunki określone w ust. 1 lub 2, oraz przekazanych danych osobowych. ***Dokumentacja ta ogranicza się do informacji absolutnie niezbędnych do wykazania zgodności z podstawą prawną przekazania i nie pociąga za sobą dodatkowych obowiązków sprawozdawczych dla państw członkowskich.***

Rozdział VIII
WSPÓLNY SYSTEM POWROTÓW

Artykuł 42

Elementy wspólnego systemu powrotów

1. Zgodnie z niniejszym rozporządzeniem wspólny system powrotów składa się z następujących elementów:
 - a) wspólna procedura powrotu obywateli państw trzecich niemających prawa do pobytu *na terytorium państw członkowskich*;
 - b) system uznawania i wykonywania decyzji nakazujących powrót w państwach członkowskich;
 - c) **■**
 - d) cyfrowe systemy zarządzania powrotami, readmisją i reintegracją obywateli państw trzecich;
 - e) współpraca między państwami członkowskimi;
 - ea) *wystarczająca liczba ośrodków detencyjnych określona przez państwo członkowskie z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb*;
 - f) *wsparcie finansowe ze strony Unii i wsparcie operacyjne ze strony* organów i jednostek organizacyjnych Unii **■** *zgodnie z ich odpowiednimi uprawnieniami.*

- 1a. *Rozwój systemów cyfrowych opiera się w jak największym możliwym stopniu na istniejącej infrastrukturze krajowej i interoperacyjnych systemach unijnych i nie stwarza dodatkowych obciążeń sprawozdawczych ani proceduralnych dla państw członkowskich.***
2. Unia i państwa członkowskie określają wspólne priorytety w dziedzinie powrotów ■ i reintegracji oraz zapewniają niezbędne działania następcze, z uwzględnieniem europejskiej strategii zarządzania azylem i migracją przyjętej na podstawie art. 8 rozporządzenia (UE) 2024/1351, wdrożenia powrotowej procedury granicznej na podstawie rozporządzenia (UE) **2024/1349**, oceny poziomu współpracy państw trzecich z państwami członkowskimi w zakresie readmisji zgodnie z art. 25a rozporządzenia (WE) nr 810/2009 oraz unijnych instrumentów readmisji i wszelkich innych instrumentów unijnych istotnych dla współpracy w zakresie readmisji.

3. Unia i państwa członkowskie zapewniają lojalną współpracę i ścisłą koordynację między właściwymi organami oraz między Unią a państwami członkowskimi, a także synergię między wewnętrznymi i zewnętrznymi elementami ■ .

Artykuł 43

Właściwe organy ■

■ Każde państwo członkowskie wyznacza, zgodnie z prawem krajowym, właściwe organy odpowiedzialne za wypełnianie obowiązków wynikających z niniejszego rozporządzenia.

■

Artykuł 44

Współpraca między państwami członkowskimi

1. Współpraca i pomoc między właściwymi organami wyznaczonymi zgodnie z art. 43, ma na celu, *co do zasady*:
- a) dopuszczenie tranzytu przez terytorium danego państwa w celu udzielenia pomocy w wykonaniu decyzji nakazującej powrót wydanej przez inne państwo członkowskie lub uzyskaniu dokumentów podróży;

b) udzielanie pomocy logistycznej **■** lub innej pomocy materialnej lub rzeczowej w związku z tranzytem przez ich terytorium zgodnie z lit. a);

ba) ułatwienie przekazania, o którym mowa w art. 8 ust. 1 lit. b);

■

d) udzielanie pomocy przy wyjeździe obywatela państwa trzeciego do państwa członkowskiego, w którym ma on prawo do pobytu zgodnie z art. 8 ust. 3.

■

2. *Współpraca i pomoc między właściwymi organami wyznaczonymi zgodnie z art. 43 może mieć, między innymi, na celu:*

a) *prowadzenie lub wspieranie dialogu merytorycznego i wymiany informacji z władzami państw trzecich w celu ułatwienia readmisji;*

b) *kontaktowanie się z właściwymi organami państw trzecich w celu zweryfikowania tożsamości obywateli państw trzecich i uzyskania ważnego dokumentu podróży;*

- c) *organizowanie, w imieniu wnioskującego państwa członkowskiego, praktycznych ustaleń dotyczących wykonania decyzji nakazującej powrót;*
- d) *udzielanie pomocy logistycznej lub innej pomocy materialnej lub rzeczowej.*

Artykuł 45

Wsparcie ze strony Fronteksu

1. Państwa członkowskie mogą zwrócić się z wnioskiem o wsparcie ich właściwych organów przez ekspertów oddelegowanych lub wspieranych przez Frontex, w tym urzędników łącznikowych ds. powrotów i innych urzędników łącznikowych, zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2019/1896.
2. Państwa członkowskie przekazują Fronteksowi odpowiednie informacje na temat przewidywanych potrzeb w zakresie wsparcia ze strony Fronteksu do celów niezbędnego zaplanowania wsparcia, którego ma udzielić Agencja zgodnie z rozporządzeniem (UE) **2019/1896**.

Artykuł 46

Wsparcie na rzecz powrotów i reintegracji

1. Państwa członkowskie **zapewniają dostępność** doradztwa w zakresie powrotów i reintegracji w celu udzielenia obywatelom państw trzecich, **w stosownych przypadkach**, informacji i wytycznych na temat możliwości powrotu i reintegracji, w tym na temat programów, o których mowa w ust. 3, na jak najwcześniejszym etapie procesu powrotu. Doradztwo w zakresie powrotów i reintegracji można łączyć z innym doradztwem w kontekście innych procedur migracyjnych w danym państwie członkowskim.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby informacje na temat powrotu i reintegracji były ■ przekazywane **najpóźniej w momencie** wydania decyzji nakazującej powrót.
3. Państwa członkowskie **zapewniają dostępność programów** powrotów i reintegracji, **wspieranych lub finansowanych na poziomie krajowym lub unijnym. Takie** programy ■ obejmują pomoc logistyczną, finansową **lub** inną pomoc materialną lub rzeczową lub zachęty, w tym pomoc w reintegracji w kraju powrotu, udzielaną obywatelowi państwa trzeciego.

4. Pomoc w **powrocie i** reintegracji nie przysługuje w ramach prawa indywidualnego i nie stanowi warunku wstępnego procedury readmisji.
5. Pomoc udzielana w ramach programów na rzecz powrotów i reintegracji odzwierciedla poziom współpracy i przestrzegania przepisów przez obywatela państwa trzeciego i może z czasem **zostać ograniczona lub cofnięta**. W stosownych przypadkach przy określaniu rodzaju i zakresu pomocy w zakresie powrotów i reintegracji **można uwzględnić** następujące kryteria:
 - a) współpraca danego obywatela państwa trzeciego w trakcie procedury powrotu i readmisji, jak przewidziano w art. 21;
 - b) czy obywatel państwa trzeciego powraca dobrowolnie lub podlega wydaleniu;

- c) czy obywatel państwa trzeciego jest obywatelem państwa trzeciego wymienionego w załączniku II do rozporządzenia (UE) 2018/1806³⁹;
- d) czy obywatel państwa trzeciego został skazany za przestępstwo;
- e) czy obywatel państwa trzeciego ma szczególne potrzeby ze względu na to, że jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, małoletnim, małoletnim bez opieki lub członkiem rodziny;
- f) *dodatkowe kryteria przewidziane w prawie krajowym.***

6. Pomocy, o której mowa w niniejszym artykule, nie przyznaje się obywatelom państw trzecich, którzy już korzystali z innego lub takiego samego wsparcia udzielanego przez państwo członkowskie lub Unię. Unia, państwa członkowskie i Frontex zapewniają spójność i koordynację pomocy w reintegracji.

Rozdział IX PRZEPISY KOŃCOWE

³⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1806 z dnia 14 listopada 2018 r. wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (wersja ujednolicona) (Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 3, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1806/oj>).

Artykuł 47
Sytuacje nadzwyczajne

1. W sytuacjach gdy wyjątkowo duża liczba obywateli państw trzecich podlegających zobowiązaniu do powrotu w sposób nieprzewidziany znacząco obciąża ośrodki detencyjne państwa członkowskiego lub jego personel administracyjny lub sądowy, to państwo członkowskie może, na czas trwania tej wyjątkowej sytuacji, postanowić o dopuszczeniu dłuższych terminów ■ niż terminy przewidziane w art. 27 ust. 1, art. 33 ust. 3 i art. 38 ust. 7, oraz podjąć pilne działania w odniesieniu do warunków pobytu w ośrodku detencyjnym odbiegających od warunków określonych w art. 34 ust. 1 i art. 35 ust. 2. ***Państwa członkowskie mogą tymczasowo dostosować procedury administracyjne i wymogi w zakresie sprawozdawczości wewnętrznej w celu przyspieszenia operacji powrotowych, pod warunkiem że takie dostosowania są absolutnie niezbędne do zaradzenia wyjątkowej sytuacji.***

2. Jeżeli państwo członkowskie podejmuje tego typu wyjątkowe środki, niezwłocznie informuje o tym Komisję. Informuje również Komisję, gdy tylko ustaną powody zastosowania tych wyjątkowych środków.
3. Przepisy niniejszego artykułu nie mogą być interpretowane jako zezwolenie na odstępstwo od ciążącego na nich ogólnego obowiązku podjęcia wszelkich właściwych środków, ogólnych lub szczególnych, aby zapewnić wypełnienie ich obowiązków wynikających z niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 48

Dane statystyczne

1. ***Do celów monitorowania współpracy z państwami trzecimi w zakresie readmisji Komisja może co roku zwrócić się o przekazanie Fronteksowi następujących danych dotyczących odpowiednich państw trzecich, w podziale na poszczególne państwa trzecie:***

- a) liczba wniosków o potwierdzenie obywatelstwa oraz liczba otrzymanych pozytywnych i negatywnych odpowiedzi na wnioski o potwierdzenie obywatelstwa;
- b) liczba wniosków o wydanie dokumentów podróży, w tym liczba wniosków o wydanie dokumentów podróży w przypadkach, w których potwierdzono obywatelstwo, liczba dokumentów podróży wydanych przez organy państw trzecich oraz liczba negatywnych odpowiedzi dotyczących wniosku o wydanie dokumentów podróży.

■

- 2. *Frontex udziela Komisji dostępu do danych, o których mowa w ustępie 1. Dane, o których mowa w lit. a) i b), zdezagregowane według ■ państw członkowskich, mogą być przekazywane państwom trzecim do celów monitorowania wdrażania i przestrzegania obowiązków w zakresie readmisji, w tym w ramach unijnych instrumentów readmisji.*

3. *Na wniosek Komisji państwa członkowskie przekazują informacje konieczne do zakończenia oceny zgodnie z art. 9 ust. 12, w szczególności dane statystyczne dotyczące liczby obywateli państw trzecich objętych decyzjami nakazującymi powrót wydanymi przez inne państwo członkowskie oraz liczby obywateli państw trzecich wydanych lub odesłanych na podstawie uznanych decyzji nakazujących powrót oraz, w stosownych przypadkach, decyzji nakazujących wydalenie wydanych przez inne państwo członkowskie w określonym przedziale czasowym.*

■

4. ■ *Do celów niniejszego artykułu i w miarę możliwości Komisja wykorzystuje informacje udostępnione na podstawie rozporządzenia (WE) nr 862/2007.*
5. *Przedkładając wniosek ustawodawczy na podstawie art. 9 ust. 13, Komisja w razie potrzeby proponuje zmiany do niniejszego artykułu, z uwzględnieniem istotnych zmian legislacyjnych dotyczących cyfryzacji.*

Artykuł 49
Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011. W przypadku gdy komitet nie wyda żadnej opinii, Komisja nie przyjmuje projektu aktu wykonawczego i stosuje się art. 5 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

Artykuł 50
Sprawozdawczość

1. Do dnia ... *[pięć lat po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia]*, a następnie co pięć lat Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie ze stosowania niniejszego rozporządzenia w państwach członkowskich i w stosownych przypadkach proponuje zmiany.

2. Na wniosek Komisji państwa członkowskie przesyłają jej *dostępne* informacje niezbędne do opracowania przez nią sprawozdania *zgodnie z ust. 1* nie później niż dziewięć miesięcy przed upływem terminu. *Komisja wykorzystuje, w miarę możliwości, informacje udostępnione na podstawie rozporządzenia (WE) nr 862/2007.*

Artykuł 51

Uchylenie

1. Dyrektywa 2008/115/WE, dyrektywa 2001/40/WE i decyzja Rady 2004/191/WE tracą moc w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszym rozporządzeniem z *dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 52 ust. 3.*
2. Odesłania do uchylonych dyrektyw odczytuje się jako odesłania do niniejszego rozporządzenia zgodnie z tabelą korelacji w załączniku.

Artykuł 52

Wejście w życie *i rozpoczęcie stosowania*

1. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie *następnego* dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.
2. *Art. 1, art. 2 ust. 1–3, art. 4 ust. 3, art. 5, art. 7 ust. 8 i 9, art. 17, 18, 19, 36, 37a, 43, 45, 49, 50 i 51 niniejszego rozporządzenia stosuje się od dnia jego wejścia w życie.*
3. *Pozostałe przepisy niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie od dnia ... [Dziennik Urzędowy: wstawić datę przypadającą 12 miesięcy od daty wejścia w życie] r.*
4. *Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.*

Sporządzono w █

*W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodnicząca*

*W imieniu Rady
Przewodniczący*